

TURKPA

**RƏSMİ SƏNƏDLƏR
РЕСМИ ҚҰЖАТТАР
РАСМИЙ ДОКУМЕНТТЕР
RESMİ BELGELER
OFFICIAL DOCUMENTS**

**PARLIAMENTARY ASSEMBLY
OF TURKIC-SPEAKING COUNTRIES**

TURKPA PUBLICATION

MÜNDÜR CAT

RESMİ SÖZLEŞMELER

1. STANBUL SAZ	2
2. BAKİ BİYYANAMASI	5
3. ASTANA BİYYANAMASI	6
4. TÜRKPA REKLAMENT	8
5. TURKPA KATİBLİYYİNİN SASNAMASI	17

1.	22
2.	25
3.	27
4.	29
5.	38

1.	43
2.	46
3.	48
4.	50
5.	61

ÇİNDKLER

RESMİ BELGELER

6. STANBUL ANLAŞMASI	66
7. BAKÜ BEYANAMESİ	69
8. TÜRKPA ÇTÜZÜK	70
9. TURKPA SEKRETARYA YÖNETMELİ	79

CONTENTS

OFFICIAL DOCUMENTS

1. THE ISTANBUL AGREEMENT	84
2. THE BAKU DECLARATION	87
3. THE ASTANA DECLARATION	89
4. THE RULES OF PROCEDURE OF TURKPA	91
5. THE REGULATIONS OF THE SECRETARIAT OF TURKPA	100

TÜRKDİLİ ÖLKELERİN PARLAMENT ASSAMBLEYASI (TÜRKPA) HAQQINDA STANBUL SAZ

Türkdilli ölkələrin parlamentləri (bundan sonra “Tərəflər” adlandırılacaqdır) tarix, mədəniyyət və dil ümumiliyini əsaslanaraq milli qanunvericiliklərin yaxınlıqda dırılması və parlamentlərarası mədəhlə dair digər məsələlərdə qarılıqlı fəaliyyətin daha da sıxlaşdırılması məqsədilə aşağıdakılar barədə razılıq əldə edilmişdir:

Maddə 1

Tərəflər parlamentlərarası mədəhlərin inkişaf etdirilməsi və möhkəmləndirilməsi məqsədilə məvərci qurum kimi Türkdilli ölkələrin Parlament Assambleyasını (bundan sonra “Assambleya” adlandırılacaqdır) təsis edilmişdir.

Maddə 2

Assambleya:

parlamentlərarası mədəhlərin inkişaf etdirir;

Tərəflərin qanunvericiliklərinin, o cümlədən mədəni irsin və tarix, incəsənət, dəbiyyət və digər sahələrdə türkdilli ölkələr üçün ümumi həmiyyət kəsb edən dəyərlərin qorunması və gələcək nəsillər üçün ötürülməsinə yönəlmiş qanunvericiliklərin yaxınlıqda dırılması üzrə tövsiyələr qbul edir;

siyasi, sosial-iqtisadi, mədəni və humanitar məsələləri müzakirə edir;

Tərəflər arasında hüquqi və digər xarakterli məlumat mübadiləsinə həyata keçirir;

zərurət olduqda parlament üzvləri və parlament aparatlarının mədəhlərindən iştirakçıları qbul edir;

parlament üzvləri və parlament aparatı mədəhlərinin qarılıqlı səfərlərinin təkilinə yardım edir;

Assambleyanın işin reqlamentini və onun fəaliyyətini müəyyənləndirən sənədləri, emblemlərini qbul edir.

Maddə 3

Assambleya plenar iclasda müzakirə olunan məsələlər üzrə konsensus şəraitində qbul edilmişdir.

Assambleya öz qbulmalarını aşağıdakı aktlar formasında qbul edir:

bəyanatlar;

müraciətlər;

tövsiyələr.

Madd 4

Assambleya T r fl rin nümay nd hey tl rind n ibar tdir.

Parlament nümay nd hey tinin t rkibin T r f parlamentin 9 üzvü daxildir.

Parlament nümay nd hey tl rin müvafiq parlamentl rin r hb rl ri ba ılıq edirl r.

H r bir T r f Assambleyada b rab r hüquqlara v bir s s malikdir.

Madd 5

Assambleyanın f aliyy tinin laq l ndirilm sini T r fl rin parlament (parlamentin palataları) r hb rl rind n ibar t olan Assambleya urası h yata keçirir.

Assambleya urası T r fl r üçün onlar arasında m kda lı m inki a finin ümumi, s m r li yollarını v perspektivl rini mü yy n edir, Assambleyanın m qş d v v zif l rinin h yata keçirilm sin yön lmi q rarlar q bul edir. ura müzakir olunan m s l l r üzr konsensus sasında q rar q bul edir.

Madd 6

Assambleyanın inzibati orqanı onun daimi f aliyy tini t min ed n Katiblikdir.

Katibliyin f aliyy t v strukturunu Assambleya urası t r find n t sdiq olunan Katiblik haqqında sasnəm il mü yy n olunur.

Madd 7

Assambleyanın növb ti plenar iclasları v Assambleya urasının iclasları ild bir d f d n az olmayaraq lifba sırası il T r fl rin dövl tl rinin razisind keçirilir. clasın keçirildiyi ölk iclasa s drlik edir.

Assambleya v Assambleya urasının növb d nk nar iclasları T r fl rd n birinin t klifi il bütün T r fl rin razılı ı sasında ça ırılır.

Assambleya v Assambleya urasının iclasının keçirildiyi ölk onun t kilati x rel rini öz üz rin götürür.

Nümay nd hey tinin Assambleya v Assambleya urasının iclaslarında i tirak il ba lı x rel ri h r bir T r f öz üz rin götürür.

Madd 8

Assambleyanın i çi dill ri T r fl rin dövl t dill ri v ingilis dilidir.

Madd 9

Beyn lخالq parlament t kilatlarının v bu Sazi in i tirakcısı olmayan dig r ölk l rin milli parlamentl rinin nümay nd l ri Assambleya urasının q rarı sasında Assambleyanın iclaslarında mü ahid çi qismind i tirak ed bil rl r.

Madd 10

Dig r türkdilli ölk l rin parlamentl ri bütün T r fl r yazılı bildiri t qdim etm kl bu Sazi qo ula bil rl r. Sazi qo ulan parlament münasib td bütün T r fl rin yazılı razılı ının alındı ı andan qüvv y minir.

Madd 11

Bu Sazi qeyri-mü yy n müdd t ba lanılır. T r fl rd n h r biri bu Sazi d i tirakdan imtina ed bil r. H min T r f üçün Sazi onun dig r i tiraqçılarının müvafiq yazılı bildiri i aldı ı andan altı ay keçdikd n sonra qüvv sini itirir.

Madd 12

T r fl r bu Sazi qar ılıqlı razılıq sasında v ayrıca protokolla r smil diril n d yi iklikl r v lav l r ed bil rl r. Bu cür protokol Sazi in ayrılmaz t rkib hiss sidir.

Madd 13

Bu Sazi T r fl rin onu imzaladı ı andan qüvv y minir.

Madd 14

Bu Sazi dörd sl nüsx d , Az rbaycan, qazax, qır ız v türk dill rind t rtib edilmi v 21 noyabr 2008-ci il tarixind stanbul h rind imzalanmı dır. Bütün dill rd ki m tnl r T r fl r üçün eyni hüquqi qüvv y malikdir.

QEYD: *Bu Sazi 27 aprel 2011-ci il tarixind Astana h rind be dild , (az rbaycan, qazax, qır ız, türk v ingilis) imzalanmı lav v düz li l r dair protokolun m tni daxil edilmi dır. Bütün dill rd ki m tnl r T r fl r üçün eyni hüquqi qüvv y malikdir.*

TÜRKDİLLİ ÖLK L R N PARLAMENT ASSAMBLEYASININ (TÜRKPA) BAKIB YANNAM S

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin, Qazaxıstan Respublikası Parlamenti Senatının, Qırız Respublikası Joqorku Keneşinin, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə 2009-cu il sentyabrın 29-da Bakıda həyata keçirilən Türkdillil Ölkələrin Parlament Assambleyasının plenar iclası keçirilmişdir. Türkdillil Ölkələrin Parlament Assambleyası,

- Türkdillil Ölkələrin Parlament Assambleyasının yaradılması haqqında 2008-ci il noyabrın 21-də İstanbulda həyata keçirilən imzalanmış Sazişin müasir dünyanın yeni çağırışları qarşısında xalqlarımızın qüvvələrini birləşdirəcək yolunda atılan uğurlu tarixi addım olduğunu qeyd edərək,

- Türkdillil Ölkələrin Parlament Assambleyasının üzvü olan parlamentlərin öz ölkələrinin həyatında demokratik inkişafın vacib təzahürü kimi önəmli rol oynadıqlarına və səsənaraq, parlamentlər arasındakı əməkdaşlıq inkişafını yüksək səviyyəsinə və tarix, dil və mədəniyyət ümumiliyini vurğulayaraq,

- Türkdillil Ölkələrin Parlament Assambleyasının müstəqillik, suverenlik, razılıq bütövlüyü və dövlət sərəhdələrinin pozulmazlığı, hüquq bərabərliyi, bir-birinin daxili işlərində qarşılıqlı mənafeyi qorumaq prinsiplərini hörmət bəslənmiş, zor işlətməkdən və zor işlətdiriləndən qorunmağı, iqtisadi və hər hansı digər təzyiqlərdən qorunmağı, imtina etməsində dövlətlərin siyasi və iqtisadi təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsi, təbii ehtiyatlardan tam və səmərəli istifadə yolu ilə xalqların rifahının yüksəldilməsi, milli iqtisadiyyatların dinamik inkişaf etdirilməsi üçün dəyərli töhfələr verməsinə arzulayaraq,

bəyan edir:

1. Türkdillil Ölkələrin Parlament Assambleyası çərçivəsində mədəniyyət və iqtisadi əməkdaşlıq dövlətlərimiz arasında siyasi, iqtisadi, mədəni və digər sahələrdə əməkdaşlıq artırmaq, xalqlarımızı bir-birinə daha da yaxınlaşdırmanın mühüm vasitəsidir.

2. Türkdillil Ölkələrin Parlament Assambleyasının fəaliyyəti tarix, dil və mədəniyyətin ümumiliyinin verdiyi imkanlardan dost və qardaş xalqlarımızın inkişafı üçün istifadə etməklə mədəniyyətin səsənərək.

3. Türkdillil Ölkələrin Parlament Assambleyası bizim ölkələr arasında qarşılıqlı surətli faydalı və bərabər hüquqlu mədəniyyəti artırmaq üçün əməkdaşlıq edir.

4. Türkdillil Ölkələrin Parlament Assambleyası parlamentlər arasındakı əməkdaşlıq inkişafını keyfiyyətli yeni mərhələyə yüksəltməklə parlamentlərarası əməkdaşlığın köməyi ilə dövlətlər arasında siyasi dialoqun daha da inkişaf etdirilməsinə kömək göstərməyə çalışacaq, regional və qlobal təhlükəsizliyi qorumaq məqsədi ilə müxtəlif təbəqələrin iştirakı ilə sərbəst və həyata keçiriləsin üçün iverilən siyasi meydan açacaqdır.

TÜRKDİLLİ ÖLK L R N PARLAMENT ASSAMBLEYASININ II PLENAR SESS YASININ ASTANA B YANNAM S

Türkdilli Ölk l rin Parlament Assambleyasının II plenar sessiyası 27 – 28 aprel 2011-ci il tarixl rind Az rbaycan Respublikası Milli M clisinin, Qazaxıstan Respublikası Parlamentinin, Qır ızıstan Respublikası Joqorku Kene inin v Türkiy Cümhuriyy ti Böyük Mill t M clisinin i tirakı il Astanada keçirilmidir.

II Plenar Sessiyanın i tirakçıları,

21 noyabr 2008-ci il tarixd stanbulda imzalanmı Türkdilli Ölk l rin Parlament Assambleyasının yaradılmasına dair Sazi in, 2 – 3 oktyabr 2009-cu il tarixl rind Az rbaycan Respublikasının Naxçıvan h rind imzalanmı Türkdilli Ölk l rin Dövl t Ba çılarının IX Zirv toplantısının Naxçıvan B yannam sinin v 16 sentyabr 2010-cu il tarixd Türkiy Respublikasının stanbul h rind imzalanmı Türkdilli Ölk l rin Dövl t Ba çılarının X Zirv toplantısının stanbul B yannam sinin icrasını davam etdirm y hazır olduqlarını ifadə r k,

29 sentyabr 2009-cu il tarixd Bakı h rind keçiril n Türkdilli Ölk l rin Parlament Assambleyasının I Plenar Sessiyasının bu qurumun yaradılması istiqam tində növb ti addım oldu unu qeyd ed r k,

Parlamentl rarası m kda lı n dövl tl rarası münasib tl rd , xüsusil , siyasi dialoqun inki af etdirilm si, regional v qlöbal t hlük sizliyin t viq edilm sind h miyy tli rol oynadı ını qeyd ed r k,

Ümumi tarix , dil v m d niyy t malik olan türkdilli dövl tl r arasında sıx v çox ax li m kda lı n inki af etdirilm sinin müst sna rolunu qeyd ed r k,

A a rdakıları b yan edirl r:

Parlament Assambleyası ölk l rimiz arasında siyasi, iqtisadi, m d ni laql r in v dig r sah l rd münasib tl rin d rinl dirilm si, el c d daha yaxın laql r in t viq edilm si nöqtəyi-n z rind n h miyy tli vasitədir.

Qısa müdd tli f aliyy ti rzind Parlament Assambleyası Parlamentl rarası ttfəqın, slam Konfransı T kilatının Parlament ttfəqının mü ahid statusuna malik tam hüquqlu parlamentl rarası strukturuna çevrilmi dir.

Parlament Assambleyası öz f aliyy tində dig r türkdilli dövl tl rin parlamentl ri il m hsuldar v qar ılıqlı faydalı m kda lı q etm k niyy tindədir.

Parlament Assambleyasının tərkibində qərar qəbul etmə prosesinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə daimi komissiyaların yaradılması məhdəliyin keyfiyyətə yeni mərhələsinə qədəm qoyma əhəmiyyətini artırır.

Parlament Assambleyası TÜRKSOY beynəlxalq təkilatı, Türkdillidövlətlərin məhdəliq Komitəsi, Türk Akademiyası və Aşağıqallər urası ilə sənərlilər qarılıqlı fəaliyyətin həyata keçirilməsində öz töhfəsini verəcəkdir.

Parlament Assambleyası dünyada gedən böhran sonrası quruculuq prosesinin hazırda nəticə salınmaz məsələ olduğunu vurğulayır və yeni qlobal maliyyə və iqtisadi sisteminin formalaşdırılmasına öz töhfəsini verməkləniyyətindədir.

Parlament Assambleyası qeyd edir ki, türkdillidövlətlərin müstəqillikləndirməsinin 20-ci ildönümünə həmin xalqların yeni tarixində dəyər rolunu oynayan mühüm hadisədir.

Qazaxıstan Respublikasının 2010-cu ildə Avropada Təhlükəsizlik və məhdəliq Təkilatında Sənərlilər və türkdillidövlətlərin AT T-in Parlament Assambleyasında fəaliyyətində dövlətlərimizin beynəlxalq əlaqədəki nüfuzuna müsbət təsir göstərmiş və beynəlxalq ictimaiyyətin Avrasiya qitəsində mövcud olan problemlərin həllində daha yaxından iştirak etməsinə töhfə vermişdir.

Parlament Assambleyası Qırğızıstan Respublikasında vəziyyətin normallaşmasını və ya ayı standartlarının yaxşılaşmasını diqqətə alır və burada qanunun əliliyi və sənərlilər idarəçiliyinin inkişafına yardım göstərəcəkdir.

Parlament Assambleyası Qazaxıstan Respublikasının 11. Konfransı Təkilatının Xarici İşlər Nazirliyi urasında qərar gələnlə Sənərlilər alqı layihə və mədəniyyət tələləri və etiqadlararası dialoq, dünyanın müxtəlif mədəniyyət tələləri arasında sülh, harmoniya və anlaşma təmin etməklə məqsədlə həmiyyətli element olaraq təviiq etməyə sığ göstərir.

Parlament Assambleyası 2011-ci ilin aprelində Azərbaycanca Ümumdünya Mədəniyyət tələləri Dialoq Forumunun keçirilməsini yüksək qiymətləndirir və müxtəlif mədəniyyət, etnik, din, dil və irs məxsus xslər və qruplar arasında qarılıqlı anlaşma və hörmət əsasında açıq fikir mübadiləsini alqı layəraq, Azərbaycanın mədəniyyət tələləri dialoqun inkişaf etdirilməsində töhfə verməsini xüsusi vurğulayır.

TÜRKDİLİ ÖLK İL RİN PARLAMENT ASSAMBLEYASININ (TÜRKPA) REQLAMENT

Bu Reqlament Türkdilli Ölk İlin Parlament Assambleyası haqqında 2008-ci il 21 noyabr tarixli stambul Sazi in sas n Parlament Assambleyasının (bundan sonra Assambleya adlanacaq) qurulu unu v f aliyy tinin saslarını t nziml yir.

TÜRKPA-nın T RK B V QURULU U

Madd 1

Assambleya Türkdilli Ölk İlin Parlament Assambleyası haqqında stambul Sazi inin i tirakçı parlamentl rinin nümay nd hey tl rind n ibar tdir (bundan sonra Sazi T r fl ri adlanacaq).

Nümay nd hey tl ri Sazi T r fi Parlamenti t r find n onun daxili reqlamenti v proseduruna uy un olaraq seçil n v ya t yin olunan Sazi T r fl rinin nümay nd l rind n ibar tdir. Nümay nd hey tl rin parlamentin (parlamentin palatasının) r hb rl ri v ya müst sna hallarda onların müavinl ri r hb rlik edirl r.

Nümay nd hey tl ri üzvl rinin s lahiyy tl rinin müdd t v bitm qaydası Sazi T r finin reqlamenti v milli qanunvericiliyin uy un olaraq mü yy n edilir.

Parlament nümay nd hey tl ri b rab r hüquqlara v bir s s malikdir l r.

Madd 2

Assambleyanın f aliyy tini Sazi T r fl rinin nümay nd hey tl rinin r hb rl rind n v ya onlar t r find n s lahiyy t verilmi nümay nd l rd n t kil edil n Assambleya urası laq l ndirir.

razisind uranın iclası keçiril n Sazi T r finin S dri, onun yoxlu unda is Sazi T r fi S drinin müavini Assambleya urasının S dri hesab olunur. Assambleyanın plenar iclaslarına Assambleya urasının S dri s drlik edir.

3. Assambleya urası Assambleya urası S drinin ça ır ı il Assambleya iclasından vv l topla ır.

4. Assambleya urası Assambleyanın Plenar iclasında t sdiq olunması üçün Assambleyanın Plenar iclasının növb ti y ı nca ının tarixini v yerini mü yy n edir.

Madd 3

1. Assambleya a a ıdaki komissiyaları t kil edir:

qtisadiyyat, ticar t v maliyy m s l l ri komissiyası;
Hüquq m s l l ri komissiyası;
Beyn l xalq laq l r komissiyası;
Sosial, m d ni v humanitar m s l l r komissiyası.

2. Komissiyalar öz f aliyy tini a a ıdaki saslarla h yata keçirir:

– s lahiyy tl rin aid olan m s l l r baxır;

– Assambleya urası v onun S dri t r find n q bul edil n q rarların icrasını t min edir, s n dl ri qiym tl ndirir v komissiyalara t qdim edil n t klifl ri ara dırır;

– hesabat, tövsiy v q rar layih l rini q bul edir v onları Assambleyanın plenar sessiyasında t qdim etm k üçün s sverm vasit sil m ruz çil r t yin edir.

3. Yeni komissiyaların yaradılması v ya mövcud komissiyaların t yinatlarının d yi dirilm si bar d q rar Assambleya urasının t qdimatı sasında Assambleyanın plenar iclasında q bul edilir.

4. Komissiyalar Assambleya urasının t ritb etdiyi Assambleyanın i proqramına sas n komissiya s drl rinin mü yy nl dirdiyi tarixd ild bir d f d n az olmamaq rti il toplanır.

5. H r komissiya öz iclasının günd liyi v yeri haqqında özü q rar verir v bu q rar komissiya katibi vasit sil yazılı olaraq üzvl r bildirilir. Komissiyalar Assambleyanın hesabatlarını müzakir etdikd n sonra q bul etdikl ri tövsiy v q rarlar ç rçiv sind mövcud t bbüsl ri ara dırır.

6. Üzv döv l tl r komissiyalara ev sahibliyini ingilis lifbasına müvafiq olaraq dövri ardıcılıqla h yata keçirir. Üzv ölk üzrlü s b bd n komissiya iclasına ev sahibliyi ed bilm dikd ev sahibliyi növb d ki ölk y veril bil r.

7. Komissiyanın s dri olmadı ı hallarda iclaslara s drin müavini s drlik edir.

8. Komissiyalar mü yy n sah üzr ixtisasla an müv qq ti komissiyalar t kil ed bil rl r.

9. Komissiyaların üzvl rinin sayı, t kili, f aliyy ti v i prinsipl ri müv qq ti komissiyanı t kil ed n komissiya t r find n mü yy n edilir.

10. Müv qq ti komissiyalar son hesabatların t qdim edilm si il ba lı laq li olduqları komissiya qar ısında m suliy t da ıyr.

11. ki komissiya orta q maraqlara aid olan mövzularla ba lı birg iclas keçir bil rl r.

12. Komissiyaların q rarları s s çoxlu u il q bul edilir.

13. H r hansı bir üzv ad oxunaraq s sverm üsulunu t l b etm zs , komissiyalarda s sverm l qaldırma üsulu il h yata keçirilir.

14. Komissiya t r find n Assambleyaya t qdim edil c k son hesabatla laq dar q rar ¾ s s çoxlu u il q bul edilir.

15. TÜRKPA-nın Ba katibi t r find n Komissiya s dri il razıla dırılmaqla dig r beyn lخالق t kilatların, parlamentl rin v qeyri-hökum t t kilatlarının nümay nd l ri komissiyaların i ind i tirak etm k üçün mü ahid çi v qonaq qismind d v t edil bil r.

16. Komissiyaların iclası keçiril n Sazi T r finin parlamenti bütün t kilati m s l l ri v nümay nd hey tinin yerl m si üzr x rcl ri öd yir. H r bir komissiya üzvünün komissiya iclasında i tirak il ba lı n qliyyat x rcl ri t msil etdiyi parlament t r find n öd nilir.

17. Komissiyanın iclasları, ba qa q rar q bul edilm zs , açıq keçirilir. Komissiyanın bütün iclaslarının protokolları komissiyanın katibi t r find n hazırlanır v TÜRKPA Katibliyinin arxivind mühafiz edilir.”.

Madd 4

1. Komissiyanın s dri v Komissiya s drinin müavini Komissiya üzvl ri arasından seçilirl r.

2. Komissiyanın s dri v Komissiya s drinin müavini üç il müdd tin seçilirl r. Komissiyanın üzvl ri parlament nümay nd hey tl ri t r find n üç il müdd tin t yin edilirl r. Komissiya üzvl ri arasında vakant yer yaranarsa, h r bir Sazi T r fi vakansiyanın yarandı ı vaxtdan bir aydan gec olmamaq rtl h min yerl r özünün yeni nümay nd l rini t yin edir.

3. Komissiya s dri iclasda i tirak etm dikd iclasa Komissiya s drinin müavini s drlik edir.

Madd 5

1. Assambleyanın i in köm kçi olmaq m qş dil Assambleya urası iclasından vv l Sazi T r fl ri parlamentl ri (parlament palataları) aparatları r hb rl ri v ya onlar t r find s lahiyy t verilmi xsl rin ba cılı ı altında i çi qrupun yı inca ı keçiril bil r.

2. Sazi T r fl ri parlamentl ri (parlament palataları) aparatları r hb rl rinin v ya onlar t r find s lahiyy t verilmi xsl rin ba cılı ı altında i çi qrup Assambleya urasının iclasının v Assambleyanın Plenar iclasının günd liyi üzr s n dl rin layih l rini müzakir edir v hazırlayır.

Madd 6

1. Katiblik Assambleyanın daimi i l y n orqanı kimi onun f aliyy tini t min edir.

2. Katibliyin f aliyy ti, qurulu u v maliyy l dirilm si Assambleya urası t r find n t sdiq edil n Katibliyin sasnəm si il mü yy nl dirilir.

PLENAR CLAS

Madd 7

Assambleyanın f aliyy t forması növb ti v növb d nk nar iclaslardır.

2. Növb ti plenar iclaslar ild bir d f d n az olmamaqla ingilis lifbası qaydasında Sazi T r fi dövl tl rinin razisind keçirilir.

3. Növb d nk nar plenar iclaslar Sazi T r fl rind n birinin t klifi v dig r Sazi T r fl rin razılı ı il s drliyi h yata keçir n ölk nin parlamenti t r find n ça ırılır.

Madd 8

Assambleyanın plenar iclasları bir qayda olaraq açıq keçirilir. Ba lı plenar iclaslar Sazi T r fl rind n birinin t bbüsü v bütün dig r Sazi T r fl rinin razılı ı il Assambleya urasının q rarı sasında keçirilir.

YET RSAY

Madd 9

1. Assambleyanın plenar iclasları üçün yet rsay h r bir nümay nd hey ti üzvl rinin sayının n azı 2/3-dir.

2. Assambleya urasının iclasları üçün yet rsay ura üzvl rinin ümumi sayının n azı 3/4-dür.

3. Komit l rin iclasları üçün yet rsay Assambleyanın parlament nümay nd hey tl rinin ümumi sayının n azı 1/2-dir.

4. clas S dri Assambleya iclası v Assambleya urasının iclası ba lamazdan vv l yet rsayın oldu unu yoxlamalıdır.

5. Yet rsay olmadıqda s sverm keçirilmir v q rar q bul edilmir.

CLASIN S DR

Madd 10

1. Assambleyanın plenar iclasına s drliyi Assambleya urasının S dri (bundan sonra S dr adlanacaq) v ya Assambleya urası S drinin göst ri i sasında Assambleya urası üzvl rind n biri h yata keçirir.

2. S dr Assambleyanın plenar iclaslarını açıq v ba lı elan edir, müzakir l ri idar edir, m s l l ri s sverm y çıxarır, parlament nümay nd hey tl rinin üzvl ri v mü ahid çil r t r find n Reqlament riay t olunmasına n zar t edir, Assambleyanın növb ti plenar iclasının yerini v tarixini, habel ilkin günd liyini ura üzvl ri il razıla dırır, Assambleyanın i inin t kili il laq dar t dbirl r görür v Assambleyanı dig r t kilatlarla laq l rd t msil edir.

ASSAMBLEYANIN PLENAR CLASININ GÜND L Y

Madd 11

1. Günd liyin layih si Sazi T r fl rinin nümay nd hey tl rinin t klifl ri sasında hazırlanır.
2. Sazi T r fl rinin nümay nd hey tl rinin Assambleyanın plenar iclasının günd liyinin layih sin lav v d yi iklikli r etm k hüququ vardır.
3. Günd lik Assambleyanın Plenar iclasında t sdiq edilir.

ÇIXI ED NL R N HÜQUQLARI. CLASIN APARILMASI. PROSEDUR ÜZR T KL FL R

Madd 12

1. Assambleyanın iclaslarında parlament nümay nd hey tl rinin üzvl ri S drin icaz il çixı edirl r.
2. clasın gedi ind S dr bütün nümay nd hey tl rin öz fikirl rini bildirm k imkanını t min edir. Müzakir l r yalnız bu rt riay t olunmaqla dayandırılabilir.
3. M ruz çil r t sdiq edilmi günd liy uy un m lumatlarla çixı edirl r.

Madd 13

1. Plenar iclasda müzakir l r zamanı h r bir nümay nd hey ti günd likd ki eyni m s l üzr üç d f d n artıq çixı ed bilm z. Dig r bir q rar q bul edilm yibs , h r bir çixı ın müdd ti 10 d çiq d n çox olmamalıdır.
2. Müzakir edil n layih l r üzr t klifl r müzakir gedi ind müvafiq m tn daxil edilm si üçün yazılı kild t qdim edilir.

Madd 14

1. T yin edilmi m ruz çil r istisna olmaqla nümay nd hey tl rinin üzvl ri söz ist dikl ri ardıcılıqla çixı edirl r. M ruz çil r Assambleya urasının q rarı il t yin edilirl r v bel q rar v ya S dr t r find n mü yy n edilmi ardıcılıqla çixı edirl r.
2. Nümay nd hey tl ri söz almaq üçün yazılı v ya ifahi qaydada vv lc d n S dr müraci t ed bil rl r v ya iclasın gedi ind onlara söz verilm sini birba a kild xahi edirl r.
3. S dr müzakir nin gedi ind iclasın aparılması proseduruna riay t olunması t min edir. Çixı ed n müzakir edil n m s l d n yayınsa, iclasın aparılması proseduru pozarsa v ya qeyri münasib ifad l r i l d rs , S dr ona x b rdarlıq ed v ya çixı ed ni sözd n m hrum ed r k Sazi T r fl rinin nümay nd hey tl rin onun v zl nm sini t klif ed bil r.

Madd 15

1. İlk növbədə söz proseduru ilə bəli çıxılması istəyən nümayəndə heyəti üzvlərinin təqdim edilir.
2. Prosedur ilə bəli təklifin müəllifi, müzakirə edilən məsələnin mahiyyətini varmayaraq öz təklifinin motivini qısa şəkildə izah edir.
3. Prosedur ilə bəli müzakirələri yalnız nümayəndə heyətləri – təklifin müəllifi və əks fikri ifadə edən nümayəndə heyətləri çıxarıldığı zaman edilə bilər. Belə hallarda çıxarıldığına qəti qərar qoymamalıdır.

S SVERM

Madd 16

Komitə Sədrliyi və Komitə Sədrliyinin Müavini, habelə Baş Katib və Baş Katib müavini seçkilərində Assambleyanın hər bir üzvü bir səslə malikdir. Digər məsələlər üzrə hər parlament nümayəndə heyəti bir səslə malikdir. Parlament nümayəndə heyətləri sərəm yə dair məsələlər üzrə daxili qərarlar qəbul edə bilər.

Madd 17

1. Assambleyada ad oxuma ilə sərəm və ya gizli sərəm üsulları istisna olmaqla açıq sərəm yolu ilə keçirilir. Verilən səsli sayılarkən sadəcə olaraq lehin və leyhin verilməsi rəndə alınır. Bəli və qərarlar qəydiyyatə alınır.
2. Assambleyada ad oxuma ilə sərəm parlament nümayəndə heyətləri sayının $\frac{3}{4}$ -nün tələbi şərtində ingilissə lifbəsi sırası ilə hətə keçirilir.
3. Sərəmli sayılmasına görə məsələlər və sərəm nən tələfini elan edir.

Madd 18

1. Assambleyanın vəzifəli xələfinin seçkiləri Səli Tərəfli rəndən əzə birinin təklifi şərtində gizli sərəm üsulu ilə keçirilir.
2. Sərəmli bir Səli Tərəfinin nümayəndəsinin ibarət tərkibində Hesablayıcı Komissiyası təyin edilir. Verilən səsli sayılarkən yalnız namizədləyi müvafiq şərtlərlə sürülmə xələrin soyadlarının daxil edildiyi bülletenlərləndə alınır. Leyhin sərəmli verilməsi xələrin adları pozulur. Sərəm nən tələfini Sərəm elan edir.
3. Çıxarılarkən sərəm nən üsulu ilə bəli olması halları istisna olmaqla Sərəmli rəndən məsələ sərəm yə çıxarıldıqdan sonra sərəm proseduru sərəm nən tələfini elan olunanadək müdaxilə edilə bilməz. Sərəmli rəndən sərəm nən tələfini elan edildikdən sonra sərəm bitmə hesab olunur və sərəm nən tələfini yekun olaraq qəbul edilir.
4. Hər bir parlament nümayəndə heyəti sərəm bəlamazdan və ya sərəm bitdikdən sonra rəhdici çıxarılarkən, rəsmi olaraq tələfini sürməyə verdiyi səsli açıqlama hüququna malikdir. Parlament

nümayənd heyətləri verdikləri bəyannamələrin Katiblik tərəfindən müvafiq kildə rəsmiləşdirilməsini və paylanmasını tələb ediblər.

Q RARLARIN Q BULU. KONSENSUS

Madd 19

1. Assambleya tövsiyələri, bəyannamələri, müraciətlər formasında aktlar qəbul edir. Assambleya təkilatı məsələlər üzrə qarşılıqlı əlaqədə çalışır.

2. Assambleyanın aktları yalnız onun Plenar iclaslarında qəbul edilə bilər.

3. Assambleyada qəbul olunan aktlar baxılmaq üçün Sazi Tərəflərin, beynəlxalq parlament təkilatlarına və digər təkilatlara göndərilir.

Madd 20

1. Assambleyanın müzakirə olunan məsələlər üzrə aktlar konsensus şəklində qəbul edilir.

2. Konsensus dedikdə iclasda və məsələnin müzakirəsində iştirak edən Sazi Tərəflərinin nümayəndə heyətləri tərəfindən rəsmi etirazın olmaması başa düşülür.

CLASLARIN MALYYƏLƏDİRLƏS

Madd 21

1. clası keçirən Sazi Tərəflərinin parlamenti bütün təkilatı məsələləri və nümayəndə heyəti üzvlərinin yerləşmələri üzrə xərcləri ödəyir.

2. Hər bir parlament nümayəndə heyəti iclaslarda iştirakla əlaqədarən qeydiyyat xərclərini özü ödəyir.

CLASLARINDƏL

Madd 22

1. Assambleyanın rəsmi diləri Sazi Tərəflərinin dövlət diləri və ingilis dili hesab edilir.

2. Assambleyanın rəsmi dillərindən başqa digər dillərin istifadə etməklə istəyən Sazi Tərəflərinin iclasda texniki tərkiblərin təmin edilməsi ilə bağlı bütün xərcləri özlərinə götürür.

MÜAHİDÇİLƏRV QONAQLAR

Madd 23

1. Assambleya urasının razılığı və Sədrin dəvətilə Assambleyanın açıq iclaslarının iştirakçı və qonaq qismində iştirak edə bilərlər:

a) t r f olmayan parlamentl r;
b) beyn l xalq parlament t kilatlarının v dig r t kilatların nümay nd l ri;

c) ictimai t kilatların nümay nd l ri.

2. Ehtimal edil n mü ahid çil rin v qonaqların siyahısı Assambleya urası üzvl rinin t bbüsü v ya mü ahid çi, yaxud qonaq qismind iclasda i tirak etm k ist y n t kilatların xahi i il Ba Katib t r find n hazırlanır v vv lc d n bütün Sazi T r fl rinin diqq tin çatdırılır.

TÜRKPA-nın Ba katibi ev sahibi olan ölk nin Parlamenti il razılı dırmaqla dig r ökl rin Parlamentl rinin Ba katibl rini (Aparat r hb rl rini), TÜRKPA-nın m kda lıq etdiyi beyn l xalq t kilatların Ba katibl rini, qeyri-höküm t t kilatlarının nümay nd l rini Assambleyanın açıq iclaslarının i in qonaq qismind d v t ed bil r.

3. Assambleyaya üzv v üzv olmayan ölk l rd n t klif v ya d v t g ldiyi halda Assambleyaya üzv olan ölk l rin parlamentl rinin deputatlarından v TÜRKPA Katibliyinin üzvl rind n ibar t beyn l xalq mü ahid çil r qrupu müvafiq seçkil ri mü ahid ed bil r.

4. Seçkil ri mü ahid ed c k nümay nd hey tinin siyahısının hazırlanması, b rab r sarda üzv ölk l r arasında bölü dürülm si, seçkil ri mü ahid olunacaq ölk d n g lmi d v t m ktubunun dig r üzv ölk l rin parlamentl rin çatdırılması TÜRKPA Katibliyi t r find n h yata keçirilir.

5. TÜRKPA Katibliyi beyn l xalq mü ahid çil r qrupunun s f r proqramını seçkil rin mü ahid olunaca ı ölk nin parlamenti il birlikd hazırlayır.

6. TÜRKPA nümay nd hey tinin t rkibind seçkil ri mü ahid etm k m qs di il mü yy nl dirilmi nümay nd hey ti üzvl rinin s f r x rcl rini üzv olduqları ölk l rin parlamentl ri öd yir.

7. TÜRKPA beyn l xalq mü ahid çil r qrupu TÜRKPA-nın Ba katibinin t qdimatı v Assambleya urasının razılı ı il Asambleyanın m kda lıq etdiyi dig r beyn l xalq t kilatlarla birlikd Assambleyaya üzv v üzv olmayan ölk l rd seçkil ri mü ahid ed bil r.”.

Madd 24

1. S dr bu Reqlamentin 24.1-ci madd sinin “a” b ndind göst rilmi mü ahid çi v qonaqlara m qs d müvafiq hesab etdiyi ardıcılıqla v zamanda söz ver bil r.

2. Sazi T r fl rind n birinin xahi i v ya S drin t klifi sasında dig r mü ahid çi v qonaqlara söz veril bil r.

3. Sazi T r fl rind n biri etiraz ed rs , mü ahid çi v ya qonaq iclasda çıxı etm k hüququndan m hrum edil bil r.

Madd 25

1. Assambleya iclasının s dri parlament nümay nd hey tl rini iclasa d v t edilmi mü ahid çi v qonaqlar bar d m lumatlandırır.

2. Mü ahid çi v qonaqlar Assambleyanın i in müdaxil ed , h r hansı m s l y razılıq v ya etiraz bildir bilm zl r. Onlar mü yy n olunmu qaydaya riay t etm lidirl r.

D Y KL KL R V QÜVV Y M NM

Madd 26

1. Bu Reqlament lav v d yi iklikl r Assambleya urasının t klifi sasında Assambleyanın Plenar iclasında edil bil r.

2. Bu Reqlament Assambleyanın Plenar iclasında q bul edildiği vaxtdan qüvv y minir.

Türkdilli Ölk I rin Parlament Assambleyasının (TÜRKPAnın) Katibliyi haqqında

S A S N A M

Madd 1. Ümumi müdd alar

1.1. Türkdilli Ölk I rin Parlament Assambleyasının Katibliyi (bundan sonra – Katiblik adlanacaq) Parlament Assambleyasının, onun urasının, komissiyalarının v dig r orqanlarının i inin t kilinin s m r li sur td t min edilm si m qs di il yaradılır.

1.2. Katiblik Assambleya urasının daimi f aliyy t göst r n i çi orqanıdır.

1.3. Katiblik öz f aliyy tind Türkdilli Ölk I rin Parlament Assambleyası haqqında 2008-ci il 21 noyabr tarixli stanbul Sazi ini, Bu sasanm ni, Assambleyanın Reqlamentini, Assambleyanın v onun urasının q rarlarını, TÜRKPAnın S drinin s r ncamlarını, yerl m ölk sinin qanunvericiliyini r hb r tutur.

1.4. Katibliyin yerl diyi dövl t v q bul ed n dövl tl r Katibliy öz funksiyalarını yerin yetirm k üçün z ruri olan bütün imkanları verir, Katibliyin bina v otaqlarının toxunulmazlı nı, immunitetl rini v imtiyazlarını t min edirl r.

1.5. Katibliyin m kda ları öz v zif l rini TÜRKPAnın m qs d v m nafel rini sas götürm kl yerin yetirm lidirl r.

Madd 2. Katibliyin funksiyaları

2.1. Katibliyi a a ıdaki funksiyaları h yata keçirir:

2.1.1. TÜRKPAnın i tirakçısı olan dövl tl rin v ba qa ölk l rin parlamentl ri il laq nin t min edilm si;

2.1.2. Assambleyanın, onun urasının v dig r orqanlarının iclasları üçün materialların hazırlanması;

2.1.3. Assambleyanın, onun urasının v dig r orqanlarının informasiya-soraq materialları il t min edilm si;

2.1.4. Assambleyanın, onun urasının v dig r orqanlarının q rarlarının yerin yetirilm sin dair informasiyanın ümumil dirilm si;

2.1.5. parlamentl r materialların v t dbirl r dair bildiri l rin gönd rilm si;

2.1.6. Assambleya arxivinin f aliyy tinin t kil edilm si;

2.1.7. Assambleyanın m tbu n rl rinin buraxılı mın t kil edilm si;

2.1.8. kütl vi informasiya vasit l ri il qar ılıqlı laq nin t kil edilm si;

2.1.9 Assambleyanın, onun urasının v dig r orqanlarının f aliyy tinin t s rrüfat t minatının t kil edilm si.

Madd 3. Ba katibin s lahiyy tl ri

3.1. Katibliyin bütün f aliyy tin r hb rliyi Ba katib – TÜRKPA Katibliyinin r hb ri h yata keçirir.

3.2. Ba katib – Katibliyin r hb ri Assambleya urasının t klifi il Assambleyanın Plenar iclasında 4 il müdd tin TÜRKPA üzv dövl tl ri v t nda ları arasından ingilis lifbası sırası il seçilir. Ba katib s lahiyy t müdd ti bitdikd n sonra Katiblikd h r hansı bir v zif ni tuta bilm z. Ba katib beyn lخالق m mur hesab edilir.

3.3. Ba katib:

3.3.1. Katibliyin f aliyy tin r hb rliyi h yata keçirir v onun üz rin qoyulmu v zif l rin yerin yetirilm si üçün m suliy t da ıyr;

3.3.2. TÜRKPA-nın i tirakçısı olan dövl tl rin hüquqi xsl ri v t kilatları qar ısında Katiblik adından f aliyy t göst rir;

3.3.3. Assambleya urasının tap ır ı il onun maraqlarını beyn lخالق t kilatlar il münasib tl rd t msil edir;

3.3.4. Assambleya urasının q rarlarının v onun S drinin tap ır ıqlarının Katiblik t r find n yerin yetirilm sini t kil edir;

3.3.5. qar ıdaki il üçün x rcl r smetasının layih sini v vv lki il üçün x rcl r smetasının icrasına dair hesabatı Assambleya urasının müzakir sin çıxarır;

3.3.6. Assambleya urasının S dri il razıla dırmaqla, Katibliyin bölm l rinin strukturunu v tat c dv lini hazırlayır v t sdiq edir;

3.3.7. Katibliyin struktur bölm l rinin öz f aliyy tl rind r hb r tutduqları sasnam l ri t sdiq edir;

3.3.8. Katibliyin sas bölm l rinin i ini istiqam tl ndirir;

3.3.9. Katibliyin i inin perspektiv v t qvim planlarını t sdiq edir;

3.3.10. bu sasnam il ona verilmi s lahiyy tl r daxilind Katibliyin mlakı v v saiti bar sind s r ncam verir, müqavil l r v kontraktlar, o cüml d n m k kontraktları ba layır, etibarnam l r verir;

3.3.11. bank idar l rind hesabla ma hesabları v ba qa hesablar açır;

3.3.12. Katibliyin bütün m kda ları üçün m cburi olan s r ncamlar v mrl r verir;

3.3.13. Katibliyin m kda ları bar sind h v sl ndirm v t nbet t dbirl ri t tbiq edir;

3.3.14. Assambleya urası v uranın S dri t r find n Katibliyin üz rin qoyulan ba qa funksiyaları yerin yetirir.

Madd 4. TÜRKPA i tirakçısı olan dövl tin parlamentinin nümay nd sinin – Ba katibin müavininin s lahiyy tl ri

4.1. TÜRKPA Katibliyinin t rkibin TÜRKPA-nın i tirakçısı olan dövl tl rin parlamentl rinin daimi sasda i l y n nümay nd l ri daxildir l r.

4.2. Ba katibin müavinl ri Assambleyanın Plenar iclasında Assambleya urasının t klifi il TÜRKPA i tirakçısı olan ölk l rin v t nda ları sırasından 4 il müdd tin seçilir. Eyni bir xs Ba katibin müavinini v zif sin iki d f d n artıq seçil bilm z. H r bir t r f Katiblikd Ba katib v ya onun müavinini qışmınd yalnız bir nümay nd il t msil oluna bil r. Ba katibin müavinl ri beyn l xalq m mur hesab edilirl r.

4.3. Ba katibin müavinl ri:

4.3.1 müvafiq parlamentl rl m kda lıq qururlar;

4.3.2. Ba katibin tap ırıqlarını yerin yetirir, ona günd lik köm k göst rirl r;

4.3.3. TÜRKPA-nın v onun urasının, daimi v müv qq ti komissiyaların iclaslarının i inin t kilind i tirak edirl r;

4.3.4 Assambleyanın v onun orqanlarının q rarlarının milli parlamentl rd h yata keçirilm sin n zar ti t kil edirl r;

4.3.5. TÜRKPA-nın dig r regional v beyn l xalq t kilatlar il laq l rinin qurulmasında i tirak edirl r;

4.3.6. TÜRKPA-nın dövri v dig r n rl rinin buraxılı ı üçün m suliyy t da ıyırlar;

4.3.7. Assambleyanın urasının v sessiyalarının iclasları üçün s n dl rin layih l rini hazırlayırlar;

4.3.8. TÜRKPA-nın i tirakçısı olan dövl tl rin parlamentl ri il daimi laq ni t min edirl r;

4.3.9. TÜRKPA-da protokol praktikasının t min edilm si üçün m suliyy t da ıyırlar.

Madd 5. Komissiya katibl ri v s lahiyy tl ri

5.1. Komissiyaların i inin s m r li t kil edilm si üçün h r bir komissiyanın TÜRKPA Ba katibinin t qdimatı sasında Assambleya urası t r find n seçil n v Assambleyanın katibliyind f aliyy t göst r n katibi mü yy n edilir.

5.2. Komissiya katibl ri Assambleyaya üzv olan h r dövl td n bir n f r olmaq rti il TÜRKPA Ba katibinin t qdimatı sasında 3 il müdd tin Assambleya urasında seçilirl r. Eyni xsin iki d f d n artıq Katib v zif sin seçilm sin yol verilmir. Komissiya katibl ri beyn l xalq m mur hesab edilirl r.

5.3. Komissiya katibl ri:

5.3.1. Ba katibin tap ırıqlarını müst qil kild , habel Ba katibin müvafiq müavinini il birg yerin yetirir;

5.3.2. Komissiyanın yazı malarını aparır;

5.3.3. Komissiyaların iclaslarının i n i t k i l e d i r, s n d l r i, h e s a b a t l a y i h l r i n i, t ö v s i y q r a r l a r n ı h a z ı r l a y ı r, y e n i l a y i h v t k l i f l r i a r a d ı r ı r;

5.3.4. Komissiya iclaslarının protokollarının v q b u l e d i l n q r a r l a r ı n s o n v a r i a n t ı n ı h a z ı r l a y ı r;

5.3.5. Komissiyanın iclaslarında q b u l e d i l n q r a r l a r ı n h y a t a k e ç i r i l m s i n n z a r t e d i r;

5.3.6. Komissiyaların t k i l e d c y i m ü v q q t i k o m i s s i y a l a r l a d i g r k o m i s s i y a l a r a r a s ı n d a f a l i y t i l a q l ı n d ı r v b u n u n l a b a l ı K o m i s s i y a s d r l r i n i v B a k a t i b i n m ü a v i n l r i n i m l u m a t l a n d ı r ı r;

5.3.7. M ü v a f i q k o m i s s i y a l a r ı n t r k i b i n d k i d y i i k l i k l r b a r d B a k a t i b i n t k i l a t ı i l r ü z r m ü a v i n i n m l u m a t v e r i r;

5.3.8. K o m i s s i y a n ı n f a l i y t i i l l a q d a r o l a n s n d l r i n a r x i v l d i r i l m s i n i t m i n e d i r l r.

5.4. Ü z v d ö v l t l r K o m i s s i y a k a t i b l r i v z i f s i n n a m i z d l i k l r i n i i r l i s ü r d ü k l r i x s l r h a q q ı n d a m l u m a t ı A s s a m b l e y a u r a s ı n ı n i c l a s ı n d a n i k i a y v v l y a z ı l ı o l a r a q T Ü R K P A K a t i b l i y i n t q d i m e d i r l r.

5.5. K a t i b l i k v a k a n s i y a n ı n y a r a n d ı ı g ü n d n n g e c i b i r a y m ü d d t i n d b u h a q d a T Ü R K P A - y a ü z v ö l k l r i n p a r l a m e n t l r i n m l u m a t v e r i r.

5.6. K o m i s s i y a k a t i b i v z i f s i n n a m i z d l r d a i r s a s t l b l r a a ı d a k ı l a r d ı r:

5.6.1. N a m i z d ö l k n i n d ö v l t o r q a n l a r ı n d a m s u l v z i f l r t y i n o l u n a c a q x s l r ü ç ü n n z r d t u t u l a n t l b l r m ü v a f i q a l i t h s i l i n o l m a s ı ;

5.6.2. B i r l m i M i l l t l r T k i l a t ı n ı n r s m i d i l l r i n d n b i r i o l a n i n g i l i s d i l i n i v T Ü R K P A - n ı n r s m i d i l l r i n d n b i r i n i b i l m k ;

5.6.3. B e y n l x a l q m ü n a s i b t l r v p a r l a m e n t l r a r a s ı l a q l r s a h s i n d , x ü s u s i l d o x a r b e y n l x a l q t k i l a t l a r d a n a z ı i k i i l i s t a j ı n ı n o l m a s ı .

5.7. K o m i s s i y a k a t i b i v z i f s i n n a m i z d l r d a i r d i g r m e y a r l a r i n x ü s u s i y t l r i n d n a s ı l ı o l a r a q B a k a t i b t r f i n d n m ü y y n e d i l i r .”.

Madd 6. Vakant yerl rin tutulması

6.1. B a K a t i b v y a m ü a v i n l r i n i n ö l ü m ü v y a k ö n ü l l ü i s t e f a s ı i l l a q d a r y a r a n m ı v a k a n t y e r l r m ü v a f i q t r f ö z n a m i z d i n i i r l i s ü r ü r v h m i n n a m i z d q a r ı d a g l n P l e n a r i c l a s d a q a l m ı m ü d d t s e ç i l i r . N a m i z d s e ç i l n d k v a k a n t v z i f n i n s l a h i y y t l r i n i i c r a e d i r .

Madd 7. Katibliyin büdc si

7.1. K a t i b l i y i n b ü d c s i T Ü R K P A i t i r a k ç ı s ı o l a n d ö v l t l r i n p a r l a m e n t l r i n i n p a y ö d n i l r i, h a b e l y e r l m ö l k s i n i n q a n u n v e r i c i l i y i n i n q a d a a n e t m d i y i y e r l r i n i c a r s i, m l a k v d i g r t s r r ü f a t f a l i y t i n d a i r m ü q a v i l l r d n l d e d i l n g l i r l r d n t k i l e d i l i r .

7.2. TÜRKPFA i tirakçısı olan dövl t l rin parlamentl rinin pay öd ni l ri Sazi T r fi ölk sinin ümumi daxili m hsulunun illik h cmi sasında a a ıdaki paylar üzr mü yy n edilir:

Az rbycan – 2/15

Qazaxıstan – 4/15

Qır ızıstan – 1/15

Türkiy - 8/15

7.3. Ba katib Assambleya S dri il razıla dırma sasında ümumi x rcl rd q na t olunmu v saiti büdc d n z rd tutulmu dig r m qş dl rl istifad ed bil r.

7.4. Öd ni l r h r ilin birinci v yeddinci ayında iki hiss d n ibar t olaraq köçürülür.

7.5. Büdc x rcl rin n zar ti Assambleyanın S dri t r find n Sazi T r fl rinin t msilçiliyi n z r alınmaqla müv qq ti Komissiya h yata keçirir.

7.6. Katibliyin mlakı v v saiti onun balansında ks etdirilir v yerl m ölk sinin qüvv d olan qanunvericiliyin uy un istifad olunur.

7.7. Katibliyin büdc sinin layih si Assambleya urası t r find n tövsiy edilir v Assambleyanın Plenar iclasında t sdiql nir.

Madd 8. Katibliyin yeri

8.1. Katiblik daimi sasda Az rbycanda, Bakı h rind yerl ir.

8.2. Katiblik hüquqi xsdir, onun müst qil balansı, bank idar l rind müvafiq hesabları (manat v xarici valyuta il), ona t hkim edilmli mlakı, tam adı yazılmı möhürü v müst qil mü ssis y aid dig r rekvizitl ri vardır.

( )

), , (« » ,

1-

-
:

(« »)

2-

:

;

, ,

, ,

;

, , - ,

, - ;

;

;

;

3-

,

.

- ;

- ;

- .

4-

9

5-

( )

6-

7-

8-

9-

10-

11-

12-

13-

14-

, 2008 21

2009 29

- 2008 21

1.

2.

3.

4.

2011 27-28

, , .

- 2008 21

«

2-3

» , 2009

2010 X 16

X

- 2009 29

,

- ,

, - ,

,

:

1. , - ,

2.

3.

4.

5.

6.

7.

20

8. 2010

9.

10.

11.

, 2011

2008

21

(-)

1-

1.

(-

2.

( )

3.

4.

2-

1.

2.

,

3.

4.

3-

1.

:

2.

-

;

-

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13. ,
14. $\frac{3}{4}$.
15. ,
16. .
17. , .
- 4-**
1. .
2. , .
3. .
- 5-**
1. ( )
2. ( )

6-

1.

2.

7-

3.

8-

1.

9-

1.

2/3-

2.

3/4-

3.

4.

5.

10-

1.

(

-

)

2.

3.

11-

1.

2.

3.

12-

1.

2.

3.

13-

1.

, 10

2.

14-

1.

2.

3.

15-

1.

2.

3.

16-

1.

17-

1.

2.

3/4-

3.

18-

1.

2.

3.

4.

19-

1.

2.

3.

20-

1.

2.

21-

1.

2.

22-

1.

2.

23-

1.

)
)
)
2.

:
;
;
(
) , - , -

3.

4.

5.

6.

7.

24-

1.

23-

1-

)

2.

25-

1.

2.

i

i i

i

i.

26-

1.

2.

( )

1- .

1.1.

(-) , ,

1.2.

1.3.

2008 21

1.4.

1.5.

2- .

2.1.

2.1.1.

2.1.2.

2.1.3.

2.1.4.

2.1.5.

2.1.6.

2.1.7.

2.1.8.

2.1.9.

3-

3.1.

3.2.

4

3.3.

3.3.1.

3.3.2.

3.3.3.

3.3.4.

3.3.5.

3.3.6.

3.3.7.

3.3.8.

3.2.9.

3.3.10.

3.3.11.

3.3.12.

3.3.13.

3.3.14.

4- . - -

4.1. - -

4.2. - 4

4.3. :

4.3.1. ;

4.3.2. ,

4.3.3. - , ;

4.3.4. ;

4.3.5. - ;

4.3.6. - ;

4.3.7. ;

4.3.8. - ;

4.3.9. - .

5- . ; -

- 5.3.1. ;
- 5.3.2. ;
- 5.3.3. ;
- 5.3.4. ;
- 5.3.5. ;
- 5.3.6. ;
- 5.3.7. ;
- 5.3.8. ;
- 5.4. ;
- 5.5. ;
- 5.6. ;
- 5.6.1. ;
- 5.6.2. ;
- 5.6.3. ;

5.7.

6-

6.1.

7-

7.1.

7.2.

- $-2/15$;
- $-4/15$;
- $-1/15$;
- $-8/15$.

7.3.

7.4.

7.5.

7.6.

7.7.

8-

8.1.

8.2.

),

«   »   )   ,   (-
      ,

:

1-

(-   )

2-

:

;

,

,

,

;

,

-

,

;

;

;

;

,

3-

;

:

4-

9

5-

6-

7-

8-

9-

10-

11-

12-

13-

14-

2008- 21-

: 2011- 27-
(,
, ,)

2009-

29-

- 2008-

21-

1.

2.

3.

4.

2011- 27-28-
 ,
 ,
 .
 ,
 - 2008- 21-
 2009- 2-3- IX
 2010- 16-
 - 2009- 29- ,
 - ,
 - ,
 ,
 ,
 :
 , , ,
 .
 .

20

2010-

2011-

2008-

21-

(-)

1-

(-)

)

(

2-

,
 .
 ,
 3-
 :
 ;
 ;
 ;
 ;
 -
 :
 -
 ;
 -
 ;
 -
 ,
 ,
 ;
 .
 ,
 ;
 ,
 .
 ;

,

.

;

,

;

,

;

,

,

;

;

,

;

;

,

;

3\4

;

,

,

,

;

,

.

;

4-

5-

( )

)

(

6-

7-

8-

9-

$2\frac{2}{3}$

$3\frac{3}{4}$

10-

(-   )

11-

12-

13-

10

14-

15-

16-

3

17-

3\4

18-

19-

20-

21-

22-

23-

:

24-

)

23-

1-

,

,

,

25-

.

,

,

26-

.

.

1-

1.1.

(-) , ,

1.2.

1.3.

2008- 21-

, , , ,

1.4.

-

1.5.

2-

2.1.

2.1.1.

;

2.1.2.

;

2.1.3.

;

2.1.4.

;

2.1.5.

;

2.1.6.

;

2.1.7.

;

2.1.8.

;

2.1.9.

, ,

3-

3.1.

3.2.

4

3.3.

3.3.1.

3.3.2.

3.3.3.

3.3.4.

3.3.5.

3.3.6.

3.3.7.

3.3.8.

3.3.9.

3.3.10.

3.3.11.

3.3.12.

3.3.13.

3.3.14.

4- .

4.1.

4.2.

4

4.3.

4.3.1.

4.3.2.

4.3.3.

4.3.4.

4.3.5.

4.3.6.

4.3.7.

4.3.8.

4.3.9.

5- .

5.1.

5.2.

- 5.3.
- 5.3.1.
- 5.3.2.
- 5.3.3.
- 5.3.4.
- 5.3.5.
- 5.3.6.
- 5.3.7.
- 5.3.8.
- 5.4.
- 5.5.
- 5.6.
- 5.6.1.
- 5.6.2.
- 5.6.3.
- 5.7.

6-
6.1.

7-
7.1.

7.2.

$$\begin{aligned} & - 2/15 \\ & - 4/15 \\ & - 1/15 \\ & - 8/15 \end{aligned}$$

7.3.

7.4.

7.5.

7.6.

7.7.

8-
8.1.

8.2.

(,) ,

TÜRK DİLİ KONUSU ANA ÜLKELER PARLAMENTER ASAMBLESİ (TÜRKPA)

STANBUL ANLAŞMASI

Türk Dili Konusu ana Ülkelerin Parlamentoları (bundan sonra “Taraflar” olarak adlandırılacaktır) aralarındaki tarih, kültür ve dil birliğini dayanarak, ulusal mevzuatların yakınlaştırılması ve diğer parlamentolar arası faaliyetler konularında en sıkı işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla ana adaki konular üzerinde mutabakata varmışlardır:

Madde 1.

Taraflar, parlamentolararası işbirliğini geliştirmek ve genişletmek amacıyla Türk Dili Konusu ana Ülkeler Parlamenter Asamblesi’ni (bundan sonra Asamble olarak adlandırılacaktır) bir danışma organı olarak tesis eder.

Madde 2.

Asamble:

Parlamentolararası işbirliğini geliştirir;

Türk Dili Konusu ana Ülkelerin kültürel mirasının ve tarih, sanat, edebiyat ve diğer alanlardaki ortak değerlerinin korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusu da dahil olmak üzere, ulusal mevzuatların yakınlaştırılması konusunda tavsiye kararları alır;

Siyasi, sosyo-ekonomik, kültürel ve insani konuları müzakere eder;

Taraflar arasında hukuki ve diğer konularda bilgi alışverişinde bulunur;

Gerektiğinde milletvekilleri ile parlamento görevlilerinden oluşan çalışma grupları kurar;

Tarafların milletvekilleri ve parlamento görevlilerinin karılıklı ziyaretlerinin gerçekleştirilmesinde işbirliğini sağlar;

Asamblenin çalışma kurallarını ve faaliyetlerini belirleyen diğer düzenleyici belgeleri, kendi logosu ve simgelerini kabul eder.

Madde 3.

Asamble, Genel Kurul toplantılarında müzakere ettiği konular hakkında oybirliği esasına göre karar alır.

Asamble kararlarını ana adaki biçimlerde alır:

Bildiri,

Çalışma,

Tavsiye.

Madde 4.

Asamble, Tarafların delegasyonlarından olu ur.

Parlamento delegasyonları 9'ar milletvekilinden olu ur.

Parlamento delegasyonlarına Tarafların yöneticileri (Meclis Ba kanı veya gövlendirece i Ba kanvekili) ba kanlık eder.

Her bir Taraf Asamblede e it haklara ve bir oy hakkına sahiptir.

Madde 5.

Asamblenin faaliyetlerini Tarafların Parlamento (Parlamento Kanatlarının) yöneticilerinden olu an Konsey koordine eder. Asamble Konseyi Taraflar için ortak, etkin geli me yollarını ve aralarındaki i birli i perspektiflerini belirler, Asamblenin amaç ve görevlerinin yerine getirilmesine yönelik kararlar alır. Konsey müzakere etti i konularda oybirli i esasına göre karar alır.

Madde 6.

Sekretarya, Asamblenin daimi çalı ma organı i levini yerine getirir.

Sekretaryanın yapısı ve faaliyetleri Asamble Konseyi tarafından onaylanan Sekretarya Yönetmeli ince belirlenir.

Madde 7.

Asamble ola an Genel Kurul toplantıları ve Asamble Konseyi toplantıları yılda bir defadan az olmamak kaydıyla, alfabetik sırayla i bu Anla maya taraf ülkelerde yapılır. Ev sahibi ülke Asamble toplantılarına ba kanlık yapar. Ola anüstü Asamble ve Konsey toplantıları ça rısı, Taraflardan birinin teklifi ve di erlerinin onayı üzerine ba kanlı ı yürüten ülke parlamentosu tarafından yapılır. Ev sahibi ülke Asamble ve Konsey toplantılarının organizasyonu ile ilgili tüm masrafları üstlenir. Her parlamento delegasyonu, Asamble çalı ma toplantılarına katılım ile ilgili masrafları üstlenir.

Madde 8.

Tarafların devlet dilleri ve ngilizce, Asamblenin çalı ma dilleridir.

Madde 9

bu Anla maya katılmayan uluslararası parlamenter örgütler ve di er ülkelerin ulusal Parlamentolarının Temsilcileri, Konsey üyelerinin rızasıyla Asamble toplantılarına gözlemci olarak davet edilebilir ve katılabilirler.

Madde 10.

Di er Türk Dili Konu an Ülke Parlamentoları Tarafların tümüne yazılı bildirim yapılması yoluyla i bu Anla maya katılabilir. Bu Anla ma katılımcı

Parlamento için yazılı katılım bildiriminin tüm Taraflarca alınmasından itibaren yürürlü e girer.

Madde 11.

bu Anla ma süresiz olarak imzalanmı tır. Taraflardan her biri i bu Anla ma dan çekilebilir. Ayrılan Taraf için Anla ma, yazılı ayrılma bildirimini di er Taraflarca alındı ı tarihten itibaren altı aylık sürenin bitimiyle sona ermi olur.

Madde 12.

Taraflar, kar ılıklı mutabakat üzerine ve özel bir protokol düzenlemek yoluyla bu Anla maya de i iklik ve ilaveler yapabilirler. Bu protokol Anla manın ayrılmaz bir parçasıdır.

Madde 13

bu Anla ma, Taraflarca imzalandı ı andan itibaren yürürlü e girer.

Madde 14

Anla ma her biri Azerice, Kazakça, Kırgızca ve Türkçe olarak dört nüsha hazırlanmı ve 21 Kasım 2008 tarihinde stanbul'da imzalanmı tır. Bütün dillerdeki metinler e it hukuki geçerlili e sahiptir.

NOT: *Anla maya 27 Nisan 2011 tarihinde Astana'da be nüsha (Azerice, Kazakça, Kırgızca, Türkçe ve ngilizce) olarak imzalanmı ve yapılan ilave ve de i ikliklere dair protokolün metni eklenmi tir. Bütün dillerdeki metinler e it hukuki geçerlili e sahiptir.*

TÜRK DİLİ KONUSU ANA ÜLKELER PARLAMENTER ASAMBLESİ BAKÜ BEYANNAMESİ

Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisi, Kazakistan Cumhuriyeti Parlamento Senatosu, Kırgız Cumhuriyeti Joqorku Kenesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi heyetlerinin katılımıyla 29 Eylül 2009 tarihinde Bakü'de Türkiye Dili Konusu Ana Ülkeler Parlamentar Asamblesi'nin Genel Kurul toplantısı yapılmıştır. Türkiye Dili Konusu Ana Ülkeler Parlamentar Asamblesi:

- Türkiye Dili Konusu Ana Ülkeler Parlamentar Asamblesi'nin kurulmasına ilişkin 21 Ekim 2008 tarihinde İstanbul'da imzalanan Anlaşmanın modern dünyanın yeni çağları karşısında halklarımızın güçlerini birleştirmek yolunda atılan başarılı tarihi adım olduğunu kaydederek,

- Türkiye Dili Konusu Ana Ülkeler Parlamentar Asamblesi'ne üye olan parlamentoların kendi ülkelerinin hayatında demokratik gelişimin tezahürü gibi önemli rol oynayacağına dayanarak parlamentolar arasındaki birliğin yüksek seviyesini ve tarih, dil ve kültürün ortaklığını vurgulayarak,

- Türkiye Dili Konusu Ana Ülkeler Parlamentar Asamblesi'nin bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğü ve devlet sınırlarının ihlal edilmezliği, eşitlik, birliğin iç içeliğine karşın mama ilkelerine saygı duyulması, zor kullanılmaktan ve zor kullanılması ile tehdit, ekonomik ve baskı yöntemlerinden vazgeçme temelinde devletlerin siyasi ve ekonomik güvenliğinin güçlendirilmesi, doğal kaynakları tam ve verimli kullanmak yoluyla halkların refahının yükseltilmesi, ulusal ekonomilerin dinamik geliştirilmesi ve deşerli katkıda bulunmasını dileyerek,

Beyan ediyor:

1. Türkiye Dili Konusu Ana Ülkeler Parlamentar Asamblesi çerçevesinde birliğin devletlerimiz arasında siyasi, ekonomik, kültürel ve diğer ilişkileri yoğunlaştırmanın, halklarımızı birbirine daha da yakınlaştırmının önemli bir aracıdır.

2. Türkiye Dili Konusu Ana Ülkeler Parlamentar Asamblesi'nin faaliyeti tarih, dil ve kültüre dayalı ortaklığı dost ve kardeş halklarımızın gelişmesi adına kullanmak niyetine dayanmaktadır.

3. Türkiye Dili Konusu Ana Ülkeler Parlamentar Asamblesi bizim ülkeler arasında karşılıklı olarak yararlı ve eşit birliğine yeni ivme verecektir.

4. Türkiye Dili Konusu Ana Ülkeler Parlamentar Asamblesi parlamentolar arasındaki birliğin kalite yönünden yeni aşaması olan parlamento diplomasisi araçlarının yardımı ile devletler arasında siyasi diyalogun daha da geliştirilmesine katkıda bulunmaya çalışacak, bölgesel ve küresel güvenliği korumak amacıyla çeşitli girişimlerde bulunması ve uygulanması için elverişli siyasi meydan açacaktır.

TÜRK DİLİ KONUSU AN ÜLKELER PARLAMENTER ASAMBLESİ

ÇTÜZÜK

bu çtüzük 21 Kasım 2008 tarihinde imzalanan İstanbul Anlaşması'na uygun olarak Türk Dili Konu an Ülkeler Parlamenter Asamblesi'nin (ileride Asamble olarak anılacaktır) organizasyon ve faaliyetlerini düzenler.

ASAMBLE'NİN BİLEŞİM VE YAPISI

Madde 1

1.Asamble, Türk Dili Konu an Ülkeler Parlamenter Asamblesi hakkındaki İstanbul Anlaşması'na katılan parlamentoların delegasyonlarından oluşur. (ileride Anlaşma Tarafları olarak anılacaktır.)

2.Delegasyonlar, Anlaşma Tarafları parlamentolarında kendi çtüzük ve prosedürlerinin uygun gördüğü üyeler arasından seçilen veya görevlendirilen temsilcilerinden oluşur. Delegasyonlara (parlamento kanatlarından birinin) parlamento başkanına da istisnai durumlarda parlamento başkanvekili başkanlık eder.

3.Delegasyon üyelerinin süreleri ve yetkilerinin son bulması ulusal çtüzük ve ulusal yasalar doğrultusunda belirlenir.

4.Parlamento delegasyonları eşit ve bir oy hakkına sahiptir.

Madde 2

1.Asamblenin koordinasyon faaliyetleri, Anlaşma Tarafları delegasyon başkanları veya yetkilendirilmiş temsilcisinden oluşan Asamble Konseyi tarafından yürütülür.

2.Asamble Konseyi Başkanlığı, Konsey toplantısının yapıldığı ülkedeki Anlaşma Taraflarının Başkan veya onun yokluğunda Başkanvekili tarafından yürütülür.

Asamble Konseyi Başkanı, Asamble olağan toplantılarına başkanlık eder.

3.Asamble Konseyi, Konsey Başkanının çağırışı ile Genel Kurul toplantısından bir gün önce toplanır.

4.Asamble Konseyi, Asamble Genel Kurul toplantısının bir sonraki tarihi, yeri ve gündemini belirleyerek Genel Kurul onayına sunar.

Madde 3

Asamble a a ıdaki komisyonları olu turur:

Ekonomi, ticaret ve finans konularında daimi komisyon;

Hukuk i leri üzerine daimi komisyon;

Uluslararası ili kiler üzere daimi komisyon;

Sosyal, kültürel ve insani konular üzere daimi komisyon;

2. Komisyonlar faaliyetlerini a a ıdaki esaslarla hayata geçirir:

- Yetkilerine ili kin konulara bakar;

- Asamble Konseyi ve Ba kanı tarafından kabul edilen kararların yürütülmesini sa lar, belgeleri de erlendirir ve komisyonlara sunulan önerileri inceler;

- Komisyon rapor, tavsiye ve karar taslaklarını kabul eder ve Asamblenin Konseyi toplantısına sunmak için oylama yoluyla raportörler belirler;

3.Yeni komisyonların kurulmasına veya varolan komisyonların düzenlenmesine Asamble Konseyi'nin teklifi ile Genel Kurul toplantısında karar verilir.

4.Komisyonlar Asamble Konseyinin düzenledi i Asamblenin i programına göre komisyon ba kanlarının belirledi i tarihte yılda bir defadan az olmamak artı ile toplanır;

5.Her komisyon kendi toplantısının gündemi ve yeri hakkında kendisi karar verir ve bu karar komisyon sekreteri aracılı ıyla yazılı olarak üyelere bildirilir. Asamblenin raporlarını müzakereden sonra komisyonlar aldıkları tavsiye ve kararlar çerçevesinde mevcut giri imleri inceler;

6.Üye devletler komisyonlara ev sahibli ini ngilizce alfabetik sıraya göre süreli dönemlerle kullanır. Üye ülke özürlü sebepten dolayı komisyon oturumuna ev sahipli i yapamayınca ev sahipli i sıradaki ülkeye verilebilir;

7.Komisyon Ba kanı olmadı ı durumlarda oturumlara ba kan yardımcısı ba kanlık yapar;

8.Komisyonlar belli alanlarda uzmanla an geçici komisyonlar kurabilirler;

9.Geçici komisyonların üyelerinin sayısı, faaliyetleri ve çalı ma prensipleri geçici komisyonu düzenleyen komisyon tarafından belirlenir;

10.Geçici komisyonlar son raporların sunulması ile ilgili ba lantılı oldukları komisyon önünde sorumludur;

11. ki komisyon ortak çıkarlara ili kin konularda birlikte toplantı yapabilir;

12.Komisyonlarının kararları oy çoklu u ile kabul edilir;

13.Herhangi bir üye isim okunarak oylama yöntemini talep etmezse, komisyonlarda oylama el kaldırma usulüyle gerçekleştirilir.

14.Komisyon tarafından Genel Kurula sunulacak son raporla ilgili karar ¾ oy ço unlu u ile kabul edilir.

15.Komisyonların çalı malarına katılmak için TÜRKPA Genel Sekreteri tarafından Komisyon Ba kanı ile ortak karara vararak, gözlemci ve misafir olarak di er uluslararası örgütlerin, parlamentoların ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri davet edilebilir.

16.Komisyonların oturumu yapılan Anla ma Tarafının parlamentosu tüm kurumsal sorunları ve delegasyonun yerle mesi üzere masrafları üstlenir. Her komisyon üyesinin komisyon toplantısına katılımıyla ilgili ula ım masrafları, temsil etti i parlamento tarafından üstlenmektedir.

17.Komisyon toplantıları ba ka karar kabul edilmedi i takdirde açık yapılır. Komisyonun tüm oturumlarının protokolleri Komisyon Sekreteri tarafından düzenlenir ve TÜRKPA Sekreteryası ar ivinde muhafaza edilir.

Madde 4

1.Komisyon üyeleri arasında Komisyon Ba kanı ve Ba kan Yardımcısı seçilir.

2.Komisyon ba kanı ve yardımcısı 3 yıllı ma seçilir. Komisyon üyeleri parlamento delegasyonları tarafından 3 yıllı ma seçilir. Komisyon üyelerinin yerinin bo alması durumunda en geç bir ay içerisinde taraflar bu pozisyona yeni bir temsilci atar.

3.Komisyon toplantılarında Komisyon Ba kanı olmadı ı durumlarda Ba kan yardımcısı yerine geçer.

Madde 5

1.Asamble Konseyi toplantısından önce, Anla ma Tarafı Parlamento Genel Sekreterleri veya yetkilendirdi i ki iler ba kanlı ındaki çalı ma grupları, Asamble faaliyetlerine destekte bulunmak üzere toplanabilir.

2.Anla ma Tarafı Parlamento Genel Sekreterleri ba kanlı ındaki çalı ma grupları veya görevlendirilen ki iler Asamble Konseyi ve Genel Kurul toplantıları gündemine dair taslakları müzakere eder ve hazırlar.

Madde 6

1.Asamble faaliyetlerini koordine eden daimi idari organ Sekreteryadır.

2.Sekreteryaya faaliyetleri, yapısı ve finansmanı Asamble Konseyi tarafından teklif edilen ve Genel Kurul tarafından kabul edilen Sekreteryaya Yönetmeli i ile belirlenir.

GENEL KURUL TOPLANTISI

Madde 7

1.Asamblenin faaliyet ekli ola an ve ola anüstü genel kurul toplantılarıdır.

2.Ola an Genel Kurul toplantıları, taraf ülke sınırları içerisinde İngilizce alfabetik sıra ile yılda bir defadan az olmamak üzere düzenlenir.

3.Ola anüstü Genel Kurul, Anlaşma Taraflarından birinin teklifi ile bağımlı kanlık yapan parlamentonun çağrısı ve diğer tüm tarafların kabulü ile toplanır.

Madde 8

Asamble Genel Kurul toplantıları genel olarak kamuya açıktır. Kapalı toplantılar ise Asamble Konseyi kararı ile bir Anlaşma Tarafının inisiyatifi doğrultusunda diğer Anlaşma Taraflarının da rızasıyla gerçekleştirilir.

YETERSAYISI

Madde 9

1.Asamble Genel Kurul toplantı yetersayısı, her bir parlamento delegasyonunun üyelerinin toplam sayısının 2/3'ünden az olamaz.

2. Asamble Konseyi yetersayısı Konsey üyeleri toplam sayısının 3/4'ünden az olamaz.

3.Komisyon toplantı yetersayısı Asamble parlamento delegasyonlarının yarısından az olmamalıdır.

4.Bağımlı kan, Genel Kurul ve Konsey toplantıları öncesinde yetersayısının sağlanıp sağlanmadığını denetler.

5.Yetersayı olmaması durumunda oylama yapılamaz ve karar alınmaz.

BA KAN

Madde 10

1.Asamble Genel Kurul toplantısında bağımlı kanlı (ileride *Ba kan* olarak adlandırılacaktır) Asamble Konseyi Bağımlı kanı veya onun yetkilendirdiği Asamble Konseyi üyelerinden birisi yapar.

2.Bağımlı kan Asamble Genel Kurul toplantılarını açar ve kapatır, tartışmaları yönetir, oylanacak konuları gündeme getirir, bu tartışma'ye gözlemciler ve parlamento delegasyonu üyelerince uyulup uyulmadığını takip eder, Asamble Konseyi üyeleri ile gelecek Genel Kurul toplantısı gündemi, yeri ve tarihi konusunda mutabakat sağlar, Asamble çalışanlarının organizasyonu konusunda önlemler alır ve diğer kurumlarla ilişkili olarak Genel Kurula sunar.

3.Bağımlı kan Genel Kurul toplantılarında tartışmalara katılamaz.

GENEL KURUL TOPLANTISI GÜNDEM

Madde 11

1.Gündem tasla ı Anla ma Taraflarının teklifleri do rultusunda, Asamble Konseyi tarafından düzenlenir.

2.Anla ma Taraflı delegasyonlar Asamble Genel Kurul toplantısı gündem tasla ına ekleme ve de i iklikler yapabilirler.

3.Gündem Asamble Genel Kurulu Toplantısı ile kabul edilir.

KONU MA HAKKI, YÖNET M DÜZEN PROSEDÜR (USUL) ÜZER NE TEKL FLER

Madde 12

1.Asamble toplantılarında parlamento delegasyonu temsilcileri, Ba kan izni ile konu urlar.

2.Toplantı esnasında Ba kan tüm parlamento delegasyonlarına fikirlerini söyleme imkanını temin eder. Tartı malar bu artın yerine getirilmesinden sonra kesilebilir.

3.Raportörler kabul edilen bildirili gündeme uygun olarak konu urlar.

Madde 13

1.Genel Kurul toplantısındaki tartı malar sırasında aynı konu için parlamento delegasyonları üç defadan fazla konu ma yapamaz. Bir konu manın süresi aksi kabul edilmedikçe 10 dakikayı a mamalıdır.

2.Müzakere edilen taslak üzerine teklifler sözkonusu metne kaydedilmek üzere yazılı olarak verilir.

Madde 14

1.Delegasyon temsilcileri, belirlenen raportörler hariç, hangi düzende söz istemi lerse ona uyugun ekilde konu urlar. Raportörler, Asamble Konseyi kararı ile atanır ve Ba kanın kararı ya da karar verilen düzende sunum yaparlar.

2.Delegasyonlar vaktinden önce Ba kana yazılı veya sözlü olarak ba vurarak ya da toplantı esnasında aracısız olarak söz verilmesini isteyebilir.

3.Ba kan müzakereler esnasında toplantı prosedürüne uyulmasını sa lamakla görevlidir. Konu ma yapanın müzakere edilen konudan sapması, toplantı düzenini ihlal etmesi veya uygunsuz ifadeler sarf etmesi durumunda, Ba kan uyarı yapabilir veya konu madan men edebilir ve Anla ma Taraflı delegasyona konu macıyı de i tirmesini teklif edebilir.

Madde 15

1. Söz hakkı, sıralama olarak delegasyonlardan usul üzerine teklifte bulunanlara verilir.

2.Prosedür (Usul) üzerine öneride bulunan, teklifinin gerekçelerini müzakere edilen konuya de inmeden kısaca izah eder.

3.Prosedür (Usul) üzerine müzakere yapıldı ı esnada teklif sahibi delegasyon ve kar ıt görü ü savunan delegasyonlar konu ma yaparlar ve bu konu malar üçer dakikadan fazla sürmemelidir.

OYLAMA

Madde 16

Asamblenin her üyesi, Komisyon Ba kanları ve yardımcılarının, Genel Sekreter ve yardımcılarının seçimlerinde ferdi olarak bir oy hakkına sahiptir. Di er konularda ise her parlamento delegasyonu genel olarak bir oy hakkına sahiptir. Parlamento delegasyonları oylama konusunda kendi içlerinde ortak karar alabilirler.

Madde 17

1.Oylama, isim okuma yolu ile veya gizli yapılmadı ı takdirde, Konsey, Genel Kurul ve Komisyon toplantılarında açık oylama ekilde yapılır. Oy sayımında sadece kabul ve ret oyları sayılır. Çekimser oyların sayısı kaydedilir.

2.Asamblede isim okuma yolu ile yapılan oylama, en az 3/4 parlamento delegasyonunun talebi üzerine ngilizce alfabetik sıra ile yapılır.

3.Ba kan oyların sayımının yapılmasından sorumludur ve oylama sonucunu ilan eder.

Madde 18

1.Anla ma Taraflarından birinin talebi halinde, bir görev için yapılacak seçimlerde gizli oylama yapılabilir.

2.Ba kan her Anla ma Tarafından bir ki inin bulundu u sayım komisyonunu tayin eder. Oyların sayımında sadece uygun ekilde teklif edilen adayların soyadlarının yer aldı ı pusulalar de erlendirilecektir. Oylama sonucunu Ba kan ilan eder.

3.Oylama prosedürüne dair konu ma talebinde bulunulmadı ı takdirde, oylama süreci sonuç ilan edilene kadar kesilemez. Ba kan tarafından oylama neticesi açıklandıktan sonra oylama prosedürü tamamlanmı , oylama neticesi kati sayılır.

4.Her parlamento delegasyonu oylama prosedürü ba layana veya onun bitiminin ardından açıklayıcı konu ma, resmi açıklama veya gerekçelendirme hakkına sahiptir. Parlamento delegasyonu ilgili konu manın uygun ekilde düzenlenmesini ve Sekretarya tarafından da ıtılmasını talep edebilir.

KARAR ALMA, KONSENSUS (OYDA MA)

Madde 19

- 1.Asamble kararlarını bildiri, çağrı ve tavsiye ekinde alır. Kurumsal konularda Asamble yürütmeye dair kararlar kabul edebilir.
- 2.Asamble kararları sadece Genel Kurul toplantılarında alınır.
- 3.Asamble tarafından alınan kararlar, incelenmesi için Anlama Taraflarına, uluslararası parlamenter ve diğer kurullara gönderilir.

Madde 20

- 1.Müzakere edilen konudaki Asamble kararları konsensus (oyda ma) temeline göre alınır.
- 2.Konsensus (oyda ma) ile toplantıda hazır bulunan ve sözkonusu sorun üzerine müzakerelere katılan Anlama Tarafı delegasyonların, hiç bir resmi itirazda bulunmamaları anlaşılmaktadır.

TOPLANTILARIN FİNANSMANI

Madde 21

- 1.Toplantıyı düzenleyen Anlama Tarafı parlamento, organizasyon ile ilgili tüm masrafları ve delegasyon üyelerinin konaklama masraflarını üstlenir.
- 2.Her parlamento delegasyonu toplantıya katılım ile ilgili yol masraflarını kendisi karşılar.

TOPLANTININ DİLLERİ

Madde 22

- 1.Asamble çalışmaları Anlama Taraflarının devlet dilleri ve İngilizcedir.
- 2.Anlama Taraflarından, Asamble resmi dillerinden başka diğer bir dili kullanmak isteyenler teknik şartların temini ile ilgili tüm masrafları üstlenir.

MİSAFİR VE GÖZLEMÇİLER

Madde 23

- 1.Asamble Konseyinin rızası ile ve Bakanın daveti üzerine Asamblenin açık olan toplantılarına gözlemci ve misafir olarak;
  - a) Taraflarında kalan Parlamento temsilcileri veya üyeleri;
  - b) Uluslararası parlamento temsilcileri ve diğer organizasyonlar;
  - c) Sivil toplum kuruluşu temsilcileri katılabilirler.

2.Öngörülen gözlemci ve misafirlerin listesi Asamble Konseyi üyelerinin inisiyatifi veya Misafir gözlemci statüsünde toplantılara katılmak isteyen kurulu ların iste i do rultusunda Genel Sekreter tarafından olu turulur ve önceden tüm Anla ma Taraflarına bildirilir. TÜRKPA Genel Sekreteri ev sahibi ülkenin parlamentosunun rızası ile di er ülkelerin parlamentolarının genel sekreterlerini, TÜRKPA'nın i birli i yaptı ı uluslararası örgütlerin genel sekreterlerini, sivil toplum örgütlerinin temsilcilerini, misafir sıfatıyla Asambenin açık oturumlarına davet edebilir;

3.Asambleye üye ve üye olmayan ülkelerden teklif veya davet geldi i takdirde, Asamble'ye üye olan ülkelerin parlamentolarının milletvekilleri ve TÜRKPA Sekreteryası üyelerinden olu an uluslararası gözlemciler grubu uygun bulunan seçimlerin gözlemini gerçekle tirebilir.

4.Seçimlerde gözlem yapacak delegasyonun listesinin düzenlenmesi, e it temelde üye ülkeler arasında payla ılması, gözlemcilik yapılacak ülkeden gelmi davet mektubunun di er üye ülkelerin parlamentolarına ula tırılması TÜRKPA Sekreteryası tarafından gerçekle tirilir.

5.TÜRKPA Sekreteryası, uluslararası gözlemciler grubunun programını seçimlerin gözlemi yapılacak ülkenin parlamentosu ile birlikte düzenler.

6.TÜRKPA'nın seçimleri gözlemek amacıyla belirlenmi delegasyon üyelerinin ula ım ve konaklama masraflarını, üye oldukları ülkelerin parlamentoları kar ırlar.

7.TÜRKPA uluslararası gözlemciler grubu TÜRKPA'nın Genel Sekreteri'nin önerisi ve Asamble Konseyi'nin onayı ile Asambenin i birli i yaptı ı di er uluslararası örgütlerle birlikte Asamble'ye üye olan ve üye olmayan ülkelerde seçim gözlemi yapabilir.

Madde 24

1. bu çtüzük 23. Maddesi 1. paragrafı "a" bendinde belirtilen Gözlemci ve Misafirlere Ba kan uygun gördü ü zaman ve sırada konu ma için söz verebilir.

2.Di er gözlemci ve misafirlere de Anla ma Taraflarından birinin veya Ba kanın iste i üzerine söz verilebilir.

3.Anla ma Taraflarından herhangi birisinin itiraz etmesi durumunda, Gözlemci veya Misafirin toplantıda konu ma hakkı alınabilir.

Madde 25

1. Asamble toplantısında ba kan, davet edilen misafir veya gözlemci hakkında parlamento delegasyonlarını bilgilendirir.

2. Gözlemci ve misafirler Asamble çalı malarına müdahale etme hakkına sahip de illerdir. Kabul veya kabul etmeme yakla ımlarını ortaya koymaktan uzak durmalı ve düzene uymalıdırlar.

3. Anlaşma Taraflarından birinin itirazı ile gözlemci veya misafir toplantıda konuşma hakkından mahrum kalabilir.

DEĞİŞİKLİKLER VE YÜRÜRLÜK

Madde 26

1. bu çtüzükte yapılacak de i iklik ve eklemeler Asamble Konseyi teklifi ve Genel Kurul onayı ile yapılabilir.
2. bu çtüzük Genel Kurulun kabulünden sonra yürürlü e girer.

TÜRK DİLİ KONUSU AN ÜLKELER PARLAMENTER ASAMBLESİ SEKRETARYAYA YÖNETMELİK

Madde 1. Genel Hükümler

1.1. Türk Dili Konu an Ülkeler Parlamenter Asamblesi Sekreteryası (ileride Sekreteryaya olarak anılacaktır) Parlamenter Asamblesinin komiteleri, Konsey ve diğer kurumlarının etkili çalışmalarını düzenlemek amacıyla ortaya konulmuştur.

1.2. Sekreteryaya, Asamble Konseyi'nin daimi çalışma organıdır.

1.3. Sekreteryaya faaliyetlerinde işbu Yönetmelik, çtüzük, Türk Dili Konu an Ülkeler Parlamenter Asamblesi kurulmasına dair 21 Kasım 2008 tarihli İstanbul Anlaşması, Konsey ve Asamble kararları, TÜRKPA Konseyi Başkanlığı kararları, Sekreteryaya yerleşim yeri olan Azerbaycan Cumhuriyeti mevzuatı esas alınır.

1.4. TÜRKPA Asamble Sekreteryası'nın bulunduğu ve Sekreteryayı kabul eden devlet, Sekreteryanın faaliyetlerini yerine getirebilmesi için tüm imkanları temin eder. Öte yandan, Sekreteryaya binasının dokunulmazlığını, bağımsızlık ve ayrıcalıklarını sağlar.

1.5. Sekreteryaya çalışanları TÜRKPA çıkarları ve amaçları doğrultusunda sorumluluklarını yerine getirirler.

Madde 2. Sekreteryaya'nın Görevleri (Fonksiyonları)

2.1. Sekreteryaya aşağıdaki görevleri yerine getirir:

2.1.1. TÜRKPA üye devletleri parlamentoları ve diğer ülkelerle iletişiminin sağlanması;

2.1.2. Asamble, Konsey ve diğer organların toplantıları için gerekli dokümanların hazırlanması;

2.1.3. Asamble, Konsey ve diğer organlarının veri ve bilgi desteğinin temini;

2.1.4. Asamble, Konsey ve diğer organların kararlarının yerine getirilmesi konusunda enformasyonun yaygınlaştırılması;

2.1.5. Parlamentolara belgelerin yollanması ve düzenlenen faaliyetler hakkında bilgilendirme yapılması;

2.1.6. Asamble arşiv faaliyetlerinin düzenlenmesi;

2.1.7. Asamble yayınlarının basımının düzenlenmesi;

2.1.8. Basın yayın organları ile işbirliğinin düzenlenmesi;

2.1.9. Asamble, Konsey ve diğer organlarının faaliyetleri için gerekli maddi araçların düzenlenmesi.

Madde 3. Genel Sekreterin Yetkileri

3.1. Sekretarya tüm faaliyetlerinin yönetimini "Genel Sekreter - TÜRKPA Sekretarya Yöneticisi" yerine getirir.

3.2. Genel Sekreter, Asamble Konseyi teklifi ile Genel Kurul tarafından TÜRKPA'ya taraf olan parlamentoların bulundu u ülke vatanda ları arasından ngilizce alfabetik sıraya göre dört yıllık dönemlerle seçilir. Görev süresi sona eren Genel Sekreter, Sekretarya'da ba ka bir görev alamaz. Genel Sekreter uluslararası memur olarak kabul edilir.

3.3.Genel Sekreter:

3.3.1.Sekretarya faaliyetlerinin yönetimini gerçekleştirir ve verilen görevleri yerine getirme konusunda sorumluluk ta ır;

3.3.2.TÜRKPA üyesi devletlerin kurumları ve tüzel ki ileri kar ısında Sekretarya adına faaliyet yürütür;

3.3.3.Asamble Konseyi'nin görevlendirmesi ile uluslararası kurulu larda Konsey çıkarlarını temsil eder;

3.3.4.Asamble Konseyi kararları ve Ba kanının verdiği görevleri Sekretarya aracılı ıyla düzenler;

3.3.5.Geçmi yıla ait gerçekleştirilen harcamalar raporunu ve gelecek yıla ait gider tasla ını Asamble Konseyi'nin incelemesine sunar;

3.3.6.Asamble Konseyi Ba kanı rızasını alarak Sekretarya personeli yapısı ve kadrolarına dair çalı ma hazırlar ve kabul eder.

3.3.7.Sekretarya birimlerinin çalı ma yapısını düzenleyen Yönetmeli i onaylar;

3.3.8.Sekretaryanın asıl birimlerinin çalı masını yönlendirir;

3.3.9.Sekretarya çalı ma perspektifleri ve takvimlerini kabul eder;

3.3.10. bu yönetmelikte verilen yetkiler çerçevesinde, Sekretarya mülkleri ve araçları üzerinde yetkisini kullanır; i sözleşmeleri de dahil olmak üzere anlaşmalar ve sözleşmeler imzalar;

3.3.11.Bankalarda mevduat hesapları ve diğer hesaplar açar;

3.3.12.Sekretarya çalışanlarının sevk ve idaresi için emir ve kararlar yayımlar;

3.3.13.Sekretarya çalışanları hakkında tevk ve soruşturma uygulamaları gerçekleştirir;

3.3.14.Asamble Konseyi ve Asamble Ba kanı tarafından verilen diğer görevleri yerine getirir.

Madde 4. TÜRKPA Üye Devletleri Parlamento Temsilcileri-Genel Sekreter Yardımcısı Yetkileri

4.1.TÜRKPA Sekretaryası kadrosunda daimi statüde çalışan TÜRKPA üye devletleri parlamento temsilcileri - Genel Sekreter Yardımcıları yer alır.

4.2. Genel Sekreter Yardımcıları, Asamble Konseyi teklifi ile Genel Kurul tarafından TÜRKPA'ya taraf olan parlamentoların bulundu u ülke vatanda ları arasından dört yıllık dönemlerle seçilir. Aynı ki i iki defadan fazla

Genel Sekreter Yardımcılığı görevine seçilemez. Her bir tarafın Sekretarya'da ancak bir temsilcisi bulunabilir (Genel Sekreter veya Yardımcısı). Genel Sekreter Yardımcıları uluslararası memur olarak kabul edilir.

4.3.TÜRKPA üye devletleri parlamento temsilcileri, TÜRKPA Konseyi ilgili parlamento ile karılıklı ilişkilerini düzenlemekle görevli Genel Sekreter Yardımcılarıdır.

4.4. Genel Sekreter Yardımcıları:

4.4.1.Genel Sekreterin verdiği görevleri yerine getirir, mevcut işlerinde yardımcı olur;

4.4.2.TÜRKPA ve Konsey toplantıları ile komite toplantılarının çalışmalarına katılır;

4.4.3.Asamble ve organlarının kararlarının yürütülmesi konusunda milli parlamentoları takip eder;

4.4.4.TÜRKPA'nın diğer bölgesel ve uluslararası kurumlar ile bağlantılarının kurulmasına katkıda bulunur;

4.4.5.TÜRKPA'ya ait süreli ve diğer yayınlarının basımını üstlenir;

4.4.6.Asamble Genel Kurul ve Konsey toplantıları taslak dokümanlarını hazırlar;

4.4.7.TÜRKPA üye devletleri parlamentoları ile daimi bağlantıyı tesis eder;

4.4.8.TÜRKPA'daki protokol uygulamalarının sağlanması konusunda sorumluluk alır.

Madde 5. Komisyon sekreterleri ve yetkileri

5.1.Komisyonların çalışmalarını verimli sağlamak için her bir komisyonun TÜRKPA Genel Sekreteri'nin önerisi doğrultusunda, Asamble Konseyi tarafından seçilen ve Asamble Sekretaryasında faaliyette bulunan sekreterleri belirlenir.

5.2.Komisyon sekreterleri TÜRKPA Genel Sekreteri'nin önerisi temelinde Asambleye üye olan her devletten bir kişi olmak üzere 3 yıllık dönemlerle Asamble Konseyinde seçilir. Aynı kişinin iki defadan fazla Sekreter görevine seçilmesine izin verilmez. Komisyon sekreterleri uluslararası memur olarak kabul edilir.

5.3.Komisyon sekreterleri:

5.3.1.Genel Sekreterin verdiği görevleri başlıca yazılı olarak, ayrıca ilgili Genel Sekreter Yardımcısı ile birlikte yerine getirir;

5.3.2.Komisyonun yazı çalışmalarını yapar;

5.3.3. Komisyonların oturumlarının çalışmalarını düzenler, belgeleri, rapor taslaklarını, tavsiye kararlarını hazırlar, yeni proje ve teklifleri inceler;

5.3.4.Komisyon oturumlarının protokollerinin ve kabul edilen kararların son versiyonunu düzenler;

5.3.5.Komisyon toplantılarında alınan kararların uygulanmasını kontrol eder;

5.3.6.Komisyonların düzenleyeceği geçici komisyonlarla diğer Komisyonlar arasında etkinliği ilgilendirir ve bu konuda Komisyon başkanlarını ve Genel sekreterin yardımcılarını bilgilendirir;

5.3.7.İlgili komisyonların içeriğindeki değişiklikler hakkında Genel Sekreterin organizasyonla ilgili işlerden sorumlu yardımcısına bilgi verir;

5.3.8.Komisyonun çalışmaları ile ilgili olan belgelerin arşivlendirilmesini sağlar.

5.4.Üye devletler Asamble Konseyi toplantısından iki ay önce Komisyon sekreterleri görevine adaylıklarını ileri sürdükleri kişiler hakkında bilgiyi yazılı olarak TÜRKPA Sekretaryasına sunar.

5.5.Sekretarya pozisyonunun kurulduğu gündən en geç bir ay içinde TÜRKPA üye ülkeleri parlamentolarına bu konuda bilgi verir.

5.6.Komisyon Sekreteri görevine adaylara ilişkin temel talepler unlardır:

5.6.1.Aday ülkenin devlet organlarında sorumlu görevlere tayin olunacak kişiler için ileri sürülen taleplere uygun yüksek eğitim olması;

5.6.2.Birleşmiş Milletler Örgütü'nün resmi dillerinden olan İngilizce ve TÜRKPA'nın resmi dillerinden birini bilmek;

5.6.3.Parlamentolararası ve uluslararası ilişkiler alanında, özellikle de benzer uluslararası kuruluşlarda en az iki yıl iş stajının olması.

5.7.Komisyon Sekreteri görevine adaylara ilişkin diğer kriterleri in özelliklerine göre Genel Sekreter tarafından belirlenir.

Madde 6. Görevlinin Değişimi

6.1.Genel Sekreter veya Genel Sekreter Yardımcısının ölüm veya kendi rızasıyla işten ayrılması durumlarında, ilgili taraf parlamento, en yakın Genel Kurul toplantısında kalan süreyi dolduracak şekilde seçilmek üzere adayını belirler. Seçime kadar bu aday boş alan göreve vekalet eder.

Madde 7. Sekretarya Bütçesi

7.1. Sekretarya bütçesi TÜRKPA üyesi ülkelerin katkı paylarından ve Azerbaycan yasalarına aykırı düymeyen kira sözleşmeleri yoluyla mülk ve mallardan

elde edilen gelirler ile diğer faaliyetlerden elde edilen gelirlerden oluşur.

7.2.TÜRKPA üye ülkeleri parlamento katkı payları yıllık Gayri Safi Yurtiçi

Hasıla esasına göre aşağıdaki verilen paylara göre belirlenir:

Azerbaycan : 2/15

Kazakistan : 4/15

Kırgızistan : 1/15

Türkiye : 8/15

7.3. Genel Sekreter Asamble Ba kanı ile razıla arak genel harcamalardan iktisad edilen kaynakları bütçede öngörülen di er kalemler için kullanabilir.

7.4. Katkı payları her yılın birinci ve yedinci ayları olmak üzere iki kısım halinde hesaplara yatırılmaktadır.

7.5. Bütçe kullanımının denetlenmesi, her bir Anla ma Tarafının temsili göz önüne alınarak Asamble Ba kanı tarafından olu turulan komisyonca gerçekte tirilir.

7.6. Sekretarya mal varlı ı ve araçları bilançolara yansıtılacak ve Azerbaycan Cumhuriyeti yasaları uyarınca istifade edilecektir.

7.7. Sekretarya Bütçe tasla ı Asamble Konseyi tarafından onaylanır ve Genel Kurul Toplantısında kabul edilir.

Madde 8. Sekretarya'nın Yeri

8.1. Sekretarya daimi olarak Azerbaycan'ın Bakü ehrinde yer alır.

8.2. Sekretarya hükmi (tüzel) ahsiyet olup, banka kurulu larında hesaplara (Döviz ve Manat), kendine ait mülk, mühür ve serbest bir kurumda bulunması gereken adres bilgilerine sahip olabilir.

THE ISTANBUL AGREEMENT ON THE PARLIAMENTARY ASSEMBLY OF TURKIC-SPEAKING COUNTRIES

Parliaments of the Turkic-speaking countries (hereinafter referred to as "Parties") leaning on historical, cultural and a linguistic community, with a view of the closest interaction in rapprochement of national legislations and other issues, concerning inter-parliamentary activity, have come to the following agreement:

Article 1

The Parties establish the Parliamentary Assembly of Turkic-speaking Countries (hereinafter referred to as "Assembly") as an advisory body in order to develop and strengthen inter-parliamentary cooperation.

Article 2

Assembly:

- Develops inter-parliamentary cooperation;
- Accepts recommendations on approximation of legislations of the Parties, including legislation on preservation and transfer to the future generations of cultural heritage and values of history, art, literature and other areas which are of importance for Turkic countries;
- Discusses political, social and economic, cultural and humanitarian issues;
- Carries out exchange of the information of legal and other character among the Parties;
- If necessary, creates working and other groups from members of parliaments and parliaments' staff;
- Assists in the organization of mutual visits of members of parliaments and parliaments' staff;
- Adopts regulations of work of Assembly and other documents determining its activity, an emblem and symbols.

Article 3

On discussed issues, the Assembly adopts decisions at plenary sessions on the basis of consensus.

The assembly adopts the decisions in the form of the following documents:

- Declarations;
- References;
- Recommendations.

Article 4

The Assembly composes of delegations of the Parties.

Parliamentary delegation composes of 9 members of Parliament of the Party.

Parliamentary delegations are headed by the heads of corresponding parliaments.

Each Party in Assembly possesses the equal rights and has one vote.

Article 5

Coordination of the activity of the Assembly is carried out by the Council of Assembly consisting of heads of parliaments (chambers of parliament) of the Parties.

The Council of Assembly defines the general and effective ways and prospects of development of cooperation among the Parties, adopts the decisions on performance of the aims and duties of the Assembly. On discussed issues, the Council adopts decisions on the basis of consensus.

Article 6

The administrative body of the Assembly is Secretariat which provides its permanent activity.

The activity and structure of the Secretariat are determined by Regulations on the Secretariat approved by the Council of Assembly.

Article 7

The ordinary plenary sessions of the Assembly and sessions of the Council of Assembly are held not less than once a year on the territories of Parties in alphabetical order. The country where the session takes place presides over the session.

Extraordinary meetings of the Assembly and the Council of Assembly are convened due to proposal of any Party and consent of all Parties.

The country hosting sessions of the Assembly and the Council of Assembly reimburses organizational expenses.

Each Party covers expenses of its delegation's participation in sessions of the Assembly and the Council of Assembly.

Article 8

State languages of the Parties to Agreement and English are Assembly's official languages.

Article 9

Representatives of the international parliamentary organizations and national parliaments of other countries which are not participants of this Agreement can participate in sessions of the Assembly as observers subject to the decision of the Council of Assembly.

Article 10

Parliaments of other Turkic-speaking countries can join the present Agreement by the notice in writing to all Parties. For joining parliament the Agreement comes into force from the moment of written approval by all Parties.

Article 11

The present Agreement is concluded *sine die*. Any Party can refuse participation in the present Agreement. For this Party, the Agreement loses force after six months from the moment of acceptance by other participants of the Agreement of the notice in writing.

Article 12

The parties can make changes and amendments to the present Agreement by a mutual consent and by drawing up the separate protocol. Such protocol is an integral part of this Agreement.

Article 13

The present Agreement comes into force from the moment of its signing by the Parties.

Article 14

The agreement is made in four copies in the Azerbaijani, Kazakh, Kyrgyz and Turkish languages and signed on November 21st, 2008 in the city of Istanbul. Texts in all languages are equally authentic for the Parties.

NOTE: Present Agreement contains the text of the Protocol on the amendments and changes signed in five languages (Azerbaijani, Kazakh, Kyrgyz, Turkish and English) on 27 April 2011 in Astana. Texts in all languages are equally authentic for the Parties.

THE BAKU DECLARATION OF THE PARLIAMENTARY ASSEMBLY OF TURKIC-SPEAKING COUNTRIES

On September 29th, 2009 in Baku the plenary meeting of Parliamentary Assembly Of Turkic-speaking Countries with participation of delegations of the Parliament of the Republic of Azerbaijan, the Parliament of the Republic of Kazakhstan, Jogorku Kenesha of the Kyrgyz Republic and the Great National Meeting of the Republic of Turkey has taken place.

The Parliamentary Assembly of Turkic-speaking Countries,

- Noting the Agreement signed on November 21st, 2008 in Istanbul on Parliamentary Assembly of Turkic-speaking Countries as the important historical event directed on association of efforts of our people before new calls of the modern world,

- Being based on that the important role which is played by parliaments of the participant- countries of the Parliamentary Assembly of Turkic-speaking Countries in lives of the states is one of the necessary conditions of democratic development of the states; underlining high level of inter-parliamentary cooperation of the participant-states and generality of their history, language and culture,

- Wishing Parliamentary Assembly of Turkic-speaking Countries to bring the powerful contribution to observance of principles of independence, the sovereignty, territorial integrity and indestructibility of borders, legal equality, non-interference to internal affairs of each other, strengthening of political and economic security of the states on the basis of detrainment from threat or use of force, methods of economic and other pressure, increase of well-being of the people by full and fruitful use of natural resources, dynamical development of national economies,

Declares:

1. Cooperation in the frameworks of the Parliamentary Assembly of Turkic-speaking Countries is the important means of deepening political, economic, cultural and other relations among our states and approaching our people to each other.

2. The activity of the Parliamentary Assembly of Turkic-speaking Countries is based on use of the possibilities presented by generality of history, language and culture of the participant-states in the name of the further development of our fraternal people.

3. The Parliamentary Assembly of Turkic-speaking Countries will give a new impulse to mutually advantageous and equivalent cooperation of our states.

4. Parliamentary Assembly of Turkic-speaking Countries by means of qualitatively new step of inter-parliamentary cooperation - parliamentary diplomacy intends to assist further development of political dialogue between the states and to create favorable political space for development and implementation of the various initiatives pursuing the aim of preservation of regional and global security.

ASTANA DECLARATION
of the Second Plenary Meeting of
Parliamentary Assembly Turkic-speaking countries

The Second Plenary Meeting of Parliamentary Assembly of Turkic-speaking countries took place in Astana 27-28 April 2011 with participation of members of Milli Mejlis of the Republic of Azerbaijan, Parliament of the Republic of Kazakhstan, Parliament of the Kyrgyz Republic, Great National Assembly of the Republic of Turkey.

Participants of the Second Plenary Meeting,

Expressing readiness to continue implementation of the Agreement of the establishment of the Parliamentary Assembly of Turkic-speaking countries signed in Istanbul on 21 November, 2008, Nakhichevan Declaration of the IX Summit of Heads of Turkic-speaking countries held in 2-3 October, 2009, in Nakhichevan, Republic of Azerbaijan, and the Declaration of the X Summit of Heads of Turkic-speaking countries held on 16 September, 2010, in Istanbul, the Republic of Turkey,

Noting that the first session of the Parliamentary Assembly of Turkic-speaking countries held on 29 September, 2009, in Baku was another step in forming this body,

Noting the importance of inter-parliamentary cooperation in interstate relations, particularly in developing political dialogue and promoting regional and global security,

Noting the special role of Parliaments in developing close and multifaceted cooperation between the Turkic-speaking countries, based on common history, language and culture.

Declare the following:

Parliamentary Assembly is an important instrument in deepening relations in political, economic, cultural and other spheres as well as promoting even closer ties among our nations.

Over short period of its activities Parliamentary Assembly has transformed into a full fledged inter-parliamentary structure with an observer status to the Inter-Parliamentary Union and the Parliamentary Union of Organization of Islamic Conference.

Parliamentary Assembly in its activities looks forward to fruitful and mutually beneficial cooperation with parliaments of other Turkic-speaking countries.

Establishment within the Parliamentary Assembly of permanent commissions aimed at developing decision making process offers the opportunity to reach a qualitatively new level of cooperation.

Parliamentary Assembly will contribute to effective interaction with TURKSOY international organization, Cooperation Council of Turkic-speaking countries, Turkic Academy and the Council of Wisemen.

Parliamentary Assembly emphasize that the most pressing issue today is the process of building a post-crisis world, and intends to contribute to the formation of a new global financial and economic system.

Parliamentary Assembly notes that the 20th anniversary of independence of Turkic-speaking countries is an important milestone in the new history of these nations.

Chairmanship of the Republic of Kazakhstan in the Organization for Security and Cooperation in Europe in 2010 and the active work of the parliaments of Turkic-speaking countries in the OSCE Parliamentary Assembly have contributed to the international profile of our countries and greater involvement of the international community in solving the problems of Eurasia.

Parliamentary Assembly notes the normalization of situation and improving of standards of living in the Kyrgyz Republic and will assist in strengthening rule of law and effective governance.

10. The Parliamentary Assembly welcomes the forthcoming Chairmanship of the Republic of Kazakhstan in the Council of Foreign Ministers of the Organization of Islamic Conference and strives to promote intercultural and interfaith dialogue as an important element of ensuring peace, harmony and understanding among different cultures around the world.

11. Parliamentary Assembly highly appreciates the organization of World Forum on Intercultural Dialogue in Azerbaijan on April 2011 and having welcomed an open exchange of views based on the mutual understanding between the persons and groups belonging to diverse culture, ethnicity, religion and heritage, stresses the contribution by Azerbaijan to the promotion of intercultural dialogue.

RULES OF PROCEDURE PARLIAMENTARY ASSEMBLY OF TURKIC-SPEAKING COUNTRIES

The present Rules of Procedure according to the Istanbul Agreement on Parliamentary Assembly of Turkic-Speaking Countries from 21 November 2008 defines the organization and activity order of Parliamentary Assembly of Turkic-speaking countries (hereinafter – Assembly).

COMPOSITION AND STRUCTURE OF ASSEMBLY

Article 1

The Assembly shall compose of delegations of participating parliaments of the Istanbul Agreement on Parliamentary Assembly of Turkic-Speaking Countries (hereinafter – the Agreement Parties).

Delegations shall compose of the representatives of the Agreement Parties selected or appointed by the Parliament of the Agreement Party from among the members according to its internal regulations and procedures. Delegations are led by the heads of parliament (Chambers of Parliament) or in exceptional cases by their deputies.

Period of validity and an order of the termination of powers of members of delegation are defined by the Agreement Party in conformity with its regulations and the national legislation.

Parliamentary delegations have the equal rights and one vote.

Article 2

Coordination of the Assembly activities is carried out by the Council of the Assembly composing of the heads of delegations of the Agreement Parties or representatives authorized by them.

The Chairman of the Council of Assembly is the Chairman of the Agreement Party hosting the session of Council and in case of his/her absence his/her Deputy Chairman shall be considered as chair of the meeting. The Chairman of the Council of Assembly carries out functions presiding over the plenary sessions of Assembly.

Council of Assembly gathers upon convocation of the Chairman of the Council of Assembly a day before the plenary session of Assembly.

Council of Assembly defines a date and place of holding the next plenary session of Assembly to be approved at the plenary session of Assembly.

Article 3

The Assembly establishes the following Commissions:

Commission on economic, trade and financial affairs;

Commission on legal affairs;

Commission on international relations;

Commission on social, cultural and humanitarian affairs;

The activity of Commissions consists of the following:

- Commissions shall consider issues within their competences;

- Commissions shall ensure execution of decisions adopted by the Council of Assembly and its Chairman, assess documentation and examine proposals submitted to Commissions;

- Commissions shall adopt draft reports, recommendations and decisions as well as assign reporters through voting to present them at the session of the Council of Assembly.

Decision on establishing new or re-structuring already existing ones shall be adopted at the plenary session of Assembly upon proposal of the Council of Assembly.

According to the working plan of the Assembly drawn up by the Council of Assembly, Commissions shall have meetings on the date set by the Chairmen of Commissions not less than once a year.

Each Commission shall adopt its own decision on agenda and venue of its meeting and this decision shall be presented in written form to members of Commissions by Secretary of Commission. After discussion of reports of the Assembly, the Commissions shall review existing initiatives within adopted recommendations and decisions.

Member-states host Commissions in alphabetical order of English language on the basis of periodical rotation system. If member-state can not host the meeting of the Commission, then the next state in the list can be a hosting state.

In cases when the Chairman of Commission is absent, the deputy Chairman presides at the meetings.

Commissions may establish interim Commissions specialised on the specific issues.

The number of members, organisational structure, activity and working principles of interim Commissions shall be defined by the establishing Commission.

Two Commissions may have a joint meeting on subjects related to their mutual interests.

Decisions of Commissions shall be adopted with majority of votes.

Two Commissions may have a joint meeting on subjects related to their mutual interests.

Voting at Commissions shall be implemented by method of hand lifting, if voting method with name reading is not demanded by any member.

Decision on final report to be presented by the Commission to the Assembly shall be adopted with $\frac{3}{4}$ majority of votes.

Representatives of other international organisations, parliaments and non-governmental organisations can be invited to participate as observers or visitors in the work of the Commission, provided that Chairman of the Commission mutually agrees it with the Secretary General of TURKPA.

Parliament of the member-state hosting meetings of Commissions shall cover all expenses concerning organisational issues and accommodation of delegations. Transportation expenses of each member of Commission related to his/her participation at Commission's meeting shall be covered by the parliament he/she represents.

Commissions shall have open meetings, if otherwise is not needed in exceptional cases. Minutes of all meetings of Commissions are prepared by Secretaries of Commissions and maintained at the archive of TURKPA Secretariat.

Article 4

Chairman and Vice-Chairman shall be elected from among the Commission members.

The Chairman of the Commission and his/her Vice-Chairman shall be elected for the term of three years. Commission members shall be appointed by the parliamentary delegations for a period of three years. In case of a vacancy among Commission members the Agreement Parties shall appoint a new member within one month at the latest.

In the absence of Chairman, a Vice-Chairman presides over Commission meeting.

Article 5

With a view of rendering assistance to the activity of Assembly before session of the Council of Assembly meetings of working group led by heads of staff of the parliaments (chambers of parliaments) or the persons authorised by them can be held.

The working group led by heads of staff of parliaments (chambers of parliaments) or the persons authorised by them shall discuss and prepare projects of documents under agendas of sessions of Council of Assembly and plenary session of Assembly.

Article 6

The Secretariat shall provide activity of Assembly, as constantly operating working body.

Activity, structure and financing of the Secretariat shall be defined by the Regulations of Secretariat to be approved by the Council of Assembly.

PLENARY SESSION

Article 7

The activity form of Assembly shall be the ordinary and extraordinary plenary sessions.

The ordinary plenary sessions shall be held in the territory of the states of the Agreement Parties in English alphabetical order not less than once in a year.

Extraordinary plenary sessions shall be convoked by chair parliament upon proposal of one of the Agreement Parties and/or upon consent of all Agreement Parties.

Article 8

The plenary sessions of Assembly shall be held, as a rule, in public. The closed plenary sessions shall be held by the decision of Council of Assembly at the initiative of one of the Agreement Parties and/or at the consent of all other Agreement Parties.

QUORUM

Article 9

The quorum of the plenary sessions of Assembly shall consist of not less than $\frac{2}{3}$ of the number of the national delegations.

The quorum of the Council of Assembly shall consist of not less than $\frac{3}{4}$ of total number of the members of Council.

The quorum of meetings of commissions shall consist of not less than half of the parliamentary delegations of Assembly.

The Chairman shall check a presence of quorum before the beginning of sessions of Assembly and Council of Assembly.

In the absence of quorum, a voting shall not be held and decisions shall not be adopted.

THE CHAIRMAN

Article 10

The Chairman of the Council of Assembly (hereinafter – the Chairman), or upon his/her instruction one of the members of Council of Assembly, shall preside over the plenary session of Assembly.

The Chairman shall declare the plenary sessions of Assembly open and close, conduct the debate, put issues on voting, supervise observance of the present Rules of Procedure by members of parliamentary delegations and observers, co-ordinate a date and venue, as well as the preliminary agenda of the next plenary session of Assembly with members of Council, take measures on the organization of work of Assembly and represent Assembly in relations with other organizations.

THE AGENDA OF PLENARY SESSION OF ASSEMBLY

Article 11

The draft agenda shall be prepared by the Council of Assembly on the basis of proposals from delegations of the Agreement Parties.

Delegations of the Agreement Parties shall have the right to make amendments and changes to the draft agenda of the plenary session of Assembly.

The agenda shall be adopted at the plenary session of Assembly.

THE RIGHTS OF SPEAKERS, ORDER OF MEETING. PROPOSALS ON PROCEDURE

Article 12

Representatives of the parliamentary delegations shall have the floor at the consent of Chairman.

The Chairman shall provide to all parliamentary delegations a possibility to express the opinion during the session. Debate can be stopped only at observance of this order.

Reporters shall have the floor in accordance with adopted agenda.

Article 13

1. Each delegation cannot have the floor during the session on the same issue of the agenda more than three times. Time limit of one speech should not exceed 10 minute, if there is no other decision adopted.

2. Proposal on the discussed drafts shall be presented in written form during debate for their inclusion into the relevant text.

Article 14

Representatives of delegations, except for the appointed reporters, shall have the floor in respective order they asked for. Reporters shall be appointed upon the decision of the Council of Assembly and shall have the floor in order defined by the Chairman in the relevant decision.

Delegations can address the Chairman beforehand with written or oral requests for having the floor or shall ask the floor in other form during the session.

The Chairman shall provide observance of procedure on conducting session. If the speaker deviates from a discussed question, breaks an order of conducting session or makes incorrect expressions, the Chairman can warn him/her or rule out of order and to suggest delegations of the Agreement Party to replace the speaker.

Article 15

1. The floor firstly shall be given to the delegations, wishing to speak on procedure.

2. The author of proposal on procedure shall shortly explain the reason of his/her proposal without touching upon the essence of discussed issue.

3. During the discussion on procedure only national delegations – the author of the proposal and those delegations expressing contrary opinion can have the floor. In such cases, time limit of the speeches should not exceed 3 minutes.

VOTING

Article 16

Each member of Assembly shall have one vote during elections of the chairmen and vice-chairmen of the commissions, as well as during election of the Secretary General and Deputies Secretary General. Each parliamentary delegation shall have one vote on other issues. Parliamentary delegations can adopt internal decisions with regard to voting.

Article 17

The Assembly shall vote by show of hands except in cases where a roll-call vote or secret ballot is required. Only affirmative and negative votes shall count in calculating the number of votes cast. The number of abstentions shall be recorded.

The Assembly shall vote by roll-call when at least $\frac{3}{4}$ of the national delegations so request in English language alphabetic order.

The Chairman shall be responsible for the counting of votes and shall announce the result.

Article 18

Elections of the officers of Assembly shall be held by secret ballot in accordance with request of minimum one delegation of the Agreement Party.

The Chairman shall determine Tellers' Committee composed of the representative of each Agreement Party. Only those ballot papers bearing the names of persons who have been duly nominated as candidates shall be taken into account during the calculation of number of votes cast. The vote against shall be crossed out. The Chairman shall announce the result.

After the Chairman has announced the beginning of the voting it may not be interrupted before the results are announced except an order in connection with the actual process of voting. Once the Chairman announces the results of the voting, it shall be considered completed and result shall be considered final.

Each parliamentary delegation has the right to make an interpretative statement, formal reservation or explanation of their vote before the voting has commenced or after the voting has been completed. Parliamentary delegation may ask the International Secretariat to register and circulate duly their respective statement.

ADOPTION OF DECISIONS. CONSENSUS

Article 19

The Assembly shall adopt resolutions in the form of recommendations, declarations/statements and references. The Assembly can adopt decisions on organizational matters.

Resolutions of Assembly shall be adopted only at its plenary sessions.

Resolutions adopted by the Assembly shall be sent for consideration to the Agreement Parties, international parliamentary and other organizations.

Article 20

Resolutions of the Assembly on discussed issues shall be adopted on the basis of consensus.

The consensus is meant when there is absence of any official objection from the delegations of the Agreement Parties, participating at the session and taking part in discussion of issue concerned.

FINANCIAL MATTERS OF SESSIONS

Article 21

The parliament of the Agreement Party, hosting the session, shall cover all the organizational and accommodation expenses of members of delegations.

2. Each parliamentary delegation shall cover the transport expenses in connection with their participation at the sessions.

LANGUAGE OF SESSIONS

Article 22

State languages of the Agreement Parties and English are the official languages of the Assembly.

The Agreement Party, wishing to use any other language, besides Assembly official languages, shall cover all expenses on maintenance of technical specifications connected with translation.

OBSERVERS AND QUESTS

Article 23

With the consent of Council of Assembly and at the invitation of the Chairman the following structures can participate in the work of public meetings of Assembly in capacity of the observers and guests:

- Parliaments which are not the Agreement Parties;
- Representatives of international parliamentary and other organizations;
- Representatives of public organizations.

The list of prospective observers and quests shall be prepared by the Secretary General at the initiative of members of Assembly or at the desire of the organizations willing to take part in session as observers or guests, and beforehand all Agreement Parties shall be informed of that. The Secretary General of TURKPA as agreed with the Parliament of the host country can invite Secretaries General (Heads of Staff) of Parliaments of other countries, Secretaries General of International Organisations which have co-operation with TURKPA and representatives of NGOs to public meetings of the Assembly in the capacity of guests.

In case there is suggestion or invitation received by the Assembly from member or non-member state, international observers group composing of deputies of parliaments of the Assembly member states and staff of TURKPA Secretariat may observe relevant elections.

Preparation of the list of delegations observing elections, its equal distribution among member states, as well as submission of invitation letter coming from the country where elections to be observed to parliaments of other member-states, shall be fulfilled by TURKPA Secretariat.

TURKPA Secretariat shall prepare the visit program of international observers group together with the parliament of the country where elections to be observed.

Travel expenses of delegation members assigned to observe elections within the TURKPA delegation shall be covered by the parliaments of states they represent.

Upon presentation of the Secretary General of TURKPA and the consent of the Council of Assembly, the TURKPA international observers group may observe elections in member and non-member states of the Assembly together with other international organisations, which have co-operation with the Assembly.

Article 24

The Chairman can give the floor to observers and guests, specified by item a) of Article 23.1, considered by him/her in order of expedience and time.

In accordance with request of one of the Agreement Parties and/or proposal of Chairman the floor can be given to other observers and guests.

In case of objections from any of the Agreement Parties the observer or the guest can be deprived of the floor.

Article 25

The Chair of Assembly session shall inform parliamentary delegations on the observers and guests invited to the session.

Observers and guests shall not have the right to interfere the work of Assembly, not being for or against any issue. They shall follow the determined order.

CHANGES AND ENTRY INTO FORCE

Article 26

Amendments and changes into the present Rules of Procedure can be made at the plenary session of Assembly upon proposal of the Council of Assembly.

The present Rules of Procedure shall enter into force since its adoption at the plenary session of Assembly.

REGULATIONS OF THE SECRETARIAT OF PARLIAMENTARY ASSEMBLY OF TURKIC-SPEAKING COUNTRIES

Article 1. General terms

1.1. The Secretariat of Parliamentary Assembly of Turkic-Speaking Countries shall be established in order to ensure effective functioning of Parliamentary Assembly, its Council, commissions and other related bodies.

1.2. The Secretariat shall be a permanently functioning working body of the Assembly.

1.3. The Secretariat in its activity shall be guided by Istanbul agreement on Parliamentary Assembly of Turkic-Speaking Countries dated 21 November, 2008, present Regulations, Rules of Procedure of the Assembly, decisions of the Assembly and its Council, orders of Chairman of TURKPA Council, legislation of host country.

1.4. The host country of the Secretariat and receiving countries shall provide the Secretariat with all necessary conditions to perform its functions, provide immunity of Secretariat's premises and such other exemptions and privileges.

1.5. The staff of the Secretariat should perform their duties on the basis of goals and interests of TURKPA.

Article 2. Functions of Secretariat

2.1. The Secretariat shall carry out the following functions:

2.1.1. provide communication with parliaments of TURKPA member-countries and other countries;

2.1.2. prepare documents for the sessions of the Assembly, its Council and others agencies;

2.1.3. provide the Assembly, its Council and others agencies with information and news materials;

2.1.4. generalize information about implementation of decisions of the Assembly, its Council and others agencies;

2.1.5. send materials and notifications on events to the parliaments;

2.1.6. organize activity of the Assembly's archive;

2.1.7. organize issue of the Assembly's publications;

2.1.8. organize communication with mass media;

2.1.9. organize logistic services for the Assembly, its Council and other agencies.

Article 3. Competencies of Secretary General

3.1. The Secretary General, head of the TURKPA Secretariat, shall manage the overall activity of the Secretariat.

3.2. The Secretary General, head of the Secretariat, shall be elected on the plenary session at the suggestion of the Council for 4 years term among nationals of TURKPA member-countries in alphabetical order of English language. The Secretary General shall not take up any position in the Secretariat after the end of term of his office. The Secretary General shall be deemed as international officer.

3.3. The Secretary General shall:

3.3.1. manage the activity of Secretariat and be responsible for execution of duties put on him;

3.3.2. represent Secretariat before legal entities and organizations of TURKPA member-countries;

3.3.3. upon instruction of the Council of Assembly, represent its interests in relations with international organizations;

3.3.4. organize implementation of the decisions of the Council of Assembly and orders of the Council's Chairman by the Secretariat;

3.3.5. submit to the Council of Assembly draft budget of expenditures for the next year and report on execution of budget of expenditures for the last year;

3.3.6. prepare and approve with the consent of the Chairman of the Council of Assembly the organizational chart and staff list of the Secretariat's structural units;

3.3.7. approve the regulations of Secretariat's structural units which are to guide their activity;

3.3.8. direct the activity of main structural units of Secretariat;

3.3.9. approve perspective and calendar of activity plans of Secretariat;

3.3.10. dispose of the property and funds of Secretariat, conclude agreements and contracts, including employment contracts and gives warrants within the competencies given by the present Regulations;

3.3.11. open settlement and other accounts in banking establishments;

3.3.12. give orders and instructions which are obligatory for all of the Secretariat's staff;

3.3.13. apply the measures of encouragement and penalty on the staff of the Secretariat;

3.3.14. perform other duties entrusted to the Secretariat by the Council of Assembly and the Chairman of the Council.

Article 4. Competencies of Deputy Secretary General – representative of parliament of TURKPA member state

4.1. The Secretariat shall include representatives of the parliaments of TURKPA member-countries as Deputy Secretaries General, working on permanent basis in the TURKPA Secretariat.

4.2. The Deputy Secretaries General shall be elected on the plenary session upon proposal of the Council of Assembly for 4 years term from among nationals of TURKPA member-countries. The same person shall not be elected as a Deputy Secretary General more than two times. Each country can have in Secretariat only one representative as a Secretary General or Deputy Secretary General. The Deputy Secretaries General shall be deemed as international officers.

4.3. Deputy Secretary General shall:

4.3.1. build relations with corresponding parliament;

4.3.2. execute orders of Secretary General and render daily assistance to him/her;

4.3.3. takes part in organization of the sessions of TURKPA and its Council, standing and interim commissions;

4.3.4. organize control over implementation of the decisions of Assembly and its bodies in the national parliaments;

4.3.5. participate in building of relations of TURKPA with other regional and international organizations;

4.3.6. be responsible for issue of periodical and other publications of TURKPA;

4.3.7. prepare draft documents for the Council of Assembly and its sessions;

4.3.8. provide permanent communication with parliaments of TURKPA member-countries.

4.3.9. be responsible for provision of protocol practice in TURKPA.

Article 5. Secretaries of Commissions and their competences.

5.1. In order to provide effective work of Commissions, upon proposal of the Secretary General of TURKPA, the Council of Assembly shall elect Secretaries of each Commission who shall implement their functions within the Secretariat of Assembly;

5.2. Secretaries of Commissions shall be elected by the Council of Assembly for three years term being one person from each member state of the Assembly upon proposal of the TURKPA Secretary General. The same person can not be elected as a Secretary more than two times. Secretaries of Commissions shall be deemed as international officer;

5.3. Secretaries of Commissions shall:

5.3.1. perform the tasks of Secretary General independently, as well as together with relevant Deputy;

5.3.2. conduct Commission's correspondence;

5.3.3. organise meetings of Commissions, prepare documents, draft reports, recommendations, review new projects and suggestions;

5.3.4. prepare final versions of minutes of Commission meetings and adopted decisions;

5.3.5. control execution of decisions adopted at the meetings of Commissions;

5.3.6. coordinate between interim Commissions established by the Commissions with other Commissions and inform their Chairmen and Deputies Secretary General on the issues concerned;

5.3.7. inform Deputy Secretary General on organizational issues concerning any changes within the relevant Commission;

5.3.8. ensure archiving of documents related to the activity of Commissions;

5.4. Member states shall submit written information to the TURKPA Secretariat on candidates to position of Secretary of Commission two months prior to the meeting of the Council of Assembly;

5.5. Secretariat informs parliaments of TURKPA member states within a month from the date of the vacancy announcement at latest;

5.6. The main requirements for the candidates to the position of Secretary of Commission are as follows:

5.6.1. relevant high educational background required for the appointment of the candidate on responsible positions within public authority of the state;

5.6.2. knowledge of English, as one of the official languages of the United Nations, and one of TURKPA's working languages;

5.6.3. at least two years of working experience, particularly, in similar international organisations in the field of international or inter-parliamentary relations;

5.7. Other requirements for candidates for the position of Secretary of Commission shall be defined by Secretary General depending on the work specifications.

Article 6. Vacancy replacement

6.1. On the occasion of death or voluntary resignation of the Secretary General or his/her Deputy, corresponding party offers candidate for this vacation and such a candidate shall be elected on the next plenary session for the term left. The candidate shall execute vacant position's duties till election.

Article 7. Budget of Secretariat

7.1. The budget of Secretariat shall be formed of contributions of TURKPA member-countries, income from the activities not forbidden by the legislation of host country, including lease of real estates, agreements on property and other economic activity.

7.2. Contributions of the parliaments of TURKPA member-countries shall be determined according to annual gross domestic product of member state:

Azerbaijan	2\15
Kazakhstan	4\15
Kyrgyzstan	1\15
Turkey	8\15

7.3. Upon the consent of the Chairman of the Assembly, the Secretary General may use saved funds for other purposes considered in the budget.

7.4. The contributions shall be transferred in two installments in the first and seventh months of the year.

7.5. Supervision over the budget shall be realized by interim commission, established by the Chairman of the Assembly with consideration of member-countries' participation.

7.6. The property and funds of the Secretariat shall be reverberated on the balance and used in accordance with the legislation of host country.

7.7. The draft budget shall be recommended by the Council of Assembly and confirmed on the plenary session of the Assembly.

Article 8. The Premises of Secretariat

8.1. The Secretariat shall be permanently located in Baku, Azerbaijan.

8.2. The Secretariat shall be a juridical person which shall have independent balance, corresponding accounts in bank establishments (in AZN and foreign currency), assigned property, stamp with a full name thereon and other requisites.

**TÜRKPA ÜZVÜ ÖLK L R N
S YAHISI V ÜZVL R N SAYI**

	ÖLK L R	ÜZVL R N SAYI
1.	AZ RBAYCAN	9
2.	QAZAXISTAN	9
3.	QIR IZISTAN	9
4.	TÜRK Y	9
	C M :	36

-

1.		9
2.		9
3.		9
4.		9
		36

-

1.		9
2.		9
3.		9
4.		9
	:	36

**TÜRKPA ÜYE ÜLKELERİN
LİSTESİ VE ÜYE SAYISI**

	ÜLKELER	ÜYE SAYISI
1.	AZERBAIJAN	9
2.	KAZAK STAN	9
3.	KIRGIZ STAN	9
4.	TÜRK YE	9
	TOPLAM:	36

**THE LIST OF TURKPA MEMBER COUNTRIES
AND NUMBER OF MEMBERS OF DELEGATIONS**

	COUNTRIES	NUMBER OF MEMBERS
1.	AZERBAIJAN	9
2.	KAZAKHSTAN	9
3.	KYRGYZSTAN	9
4.	TURKEY	9
	TOTAL:	36

**Published by
TURKPA International Secretariat
2012**